

YENİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARINDA USUL

*Selçuk ÇIKLA **

ÖZET

Her bilim dalının kendi mahiyetine göre çalışma ve araştırma, yani doğru, yeterli ve tutarlı bilgiye ulaşma usulleri vardır. Bütün bilimsel çalışmalarda “kaynaklar” ve ileri sürülen “tezler” kadar önemli olan bir diğer unsur da bu usullerdir. Diğer bilim dallarında olduğu gibi edebiyat biliminin araştırma usulleri de doğru ve yeterli bilgiye ulaşmada büyük öneme sahiptir. O sebeple bu çalışmada genel olarak edebiyat biliminin, özel olarak “Yeni Türk Edebiyatı” bilim dalının araştırma usullerini genel hatlarıyla belirlemek ve bilimsel, objektif, kapsamlı, nitelikli bir araştırmanın özelliklerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: metot fikri, edebiyat bilimi ve kaynakları, Yeni Türk Edebiyatı, edebiyat bilminde araştırma usulleri

THE METHOD IN MODERN TURKISH LITERATURE RESEARCHES

ABSTRACT

Every science has its own method of study and research, which lets them reach correct, sufficient and consistent knowledge. In all scientific studies, one of the elements which is as much important as the ‘sources’ and the ‘theses’ that are put forward is these methods. As in other braches of science, the research methods of the science of literature are also of great importance in terms

* Yrd. Doç. Dr., Erzincan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, scikla@yahoo.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

of having access to correct and sufficient information. Therefore, the aim of this study is to determine the research methods of science of literature, in general, and 'Modern Turkish Literature', in private, in a broad sense, and to establish the characteristics of a scientific, objective, comprehensive and qualified research.

Key Words: the idea of method, science of literature and its sources, Modern Turkish Literature, research methods in the science of literature.

Giriş

Bilginin az olduğu yüzyıllarda bir insan kendini birçok alana ait bilgilerle donatabiliyor ve birkaç dalda birden uzmanlaşabiliyordu. Ancak son yüzyıllarda bilimsel bilginin çok büyük bir hızla artması bilim dallarının tasnif edilmesini sağlamış ve sadece bir dalda uzmanlaşma önem kazanmaya başlamıştır. Hatta bugün hemen her bilim dalındaki bilginin fazlalığı bu bilim dallarınının da kendi içlerinde alt dallara ayrılmasını ve çok daha özel alanlarda uzmanlaşmayı zorunlu kılmıştır.

Son birkaç yüzyıl içinde tarih, sosyoloji, psikoloji, felsefe, edebiyat gibi bazı sosyal ve düşünsel alanlar da "bilim" olarak kabul görmeye başlamış ve XIX. yüzyıldan itibaren fen bilimleri gibi bu sosyal bilimlerin de ilk önce metodolojileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Çünkü daha başlangıçta çalışma ve araştırma usulü olmayan bir alanın bilim olarak kabul görmesi ve gelişmesinin mümkün olmadığı görülmüştür. Söz gelişi "edebiyat bilimi" açısından bakıldığında ilk önce Batı'da edebiyata ait alt bilgilerin sistemleştirilmesi için çeşitli metotlar, kuramlar ve bilimsel inceleme yöntemleri geliştirilmiş, özellikle XIX. yüzyılın üçüncü çeyreğinden sonra da Türk edebiyatına uyarlanan ve zaman içinde akademik çevrelerce geliştirilen yeni metot ve yöntemler edebiyatın ve alt dallarının "bilim" olarak sistemleşmesinde önemli bir role sahip olmuştur. Bu süreç bugün hem Batı'da hem de Türkiye'de sürekli bir şekilde değişme ve gelişme hâindedir.

Bütün bilimsel çalışmalarda kaynaklar ve ileri sürülen tezler kadar önemli olan bir diğer unsur da o bilime has usuldür. Her

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

bilim dalının kendi mahiyetine göre çalışma ve araştırma, yani doğru, yeterli ve tutarlı bilgiye ulaşma usulleri vardır. Bu usuller doğrultusunda hareket etmeyen bir bilim adamı her zaman önemli hatalar yapmak ve araştırmasında sathî bir noktayı aşmamak durumunda kalacaktır. Çalıştığı bilim dalının araştırma usullerine riayet eden bir bilim adamı ise hem araştırmasını adım adım ilerletecek hem de doğru yolları takip ettiği için pratik, verimli ve kesin sonuçlara ulaşmış ve alanına katkıda bulunmuş olacaktır. Kısacası doğru ve yeterli bilgiye ulaşmada takip edilmesi gereken usuller edebiyat biliminin gelişmesi için şarttır. Bu sebeple konunun öneme binaen bu çalışmada genel olarak edebiyat biliminin, özel olarak da “Yeni Türk Edebiyatı” bilim dalının araştırma usulleri üzerinde durulacaktır.

Edebiyata Ait Bilgilerin Bilimselliği Sorunu

Edebiyata ait bilgilerin ne kadar bilimsel olduğu sorunu tarih içinde hep tartışılmıştır.¹ Bilindiği gibi sosyal bilimlerde akademisyen ne kadar çok bilgi ve belgeye ulaşırsa ulaşsın “yorum” her zaman için içindedir. Edebiyat bilminde de edebî eserleri ulaşabildiği bilgi ve belgeler çerçevesinde değerlendirmeye çalışan bir araştırmacı ne kadar nesnel olmaya çalışırsa çalışsın yine de öznelikten bütünüyle kaçınmaz.² Bu sebeple bilhassa metin eleştiri ve tahlillerindeki her yargının doğru ve objektif olduğunu düşünmemek gerekir. Bulunacak yeni bilgi ve belgeler, telif veya çeviri kaynaklardan faydalanılarak yapılacak karşılaştırmalar daha önce varılmış yargıların eksikliğini veya yanlışlığını ortaya çıkarabilir.

Edebiyat ile edebiyata ait bilgilerin araştırılması ve incelenmesi aynı şey değildir. Edebiyat ve edebiyat incelemesi birbirinden farklı şeyleri ifade eden iki faaliyet alanıdır. *Edebiyat*, yaratıcıdır, yani sanattır, sanat eseridir; *edebiyat incelemesi* ise bu sanat

¹ Bk. Gilles Cyr, “Edebiyat ve Bilim”, *Yönelişler*, C. 2, S. 13, Nisan 1982, s. 37-43.

² Gürsel Aytaç, “Edebiyat Eleştirisinin Bilimselliği Ne Kadar?”, *Edebiyat Yazıları II*, Gündoğan Yayınları, Ankara 1991, s. 33.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

eserini belli yönlerden ele alıp incelemektir.³ Yani edebiyat araştırmaları ikincil bir alan araştırması niteliğindedir. Asıl olan metindir;⁴ edebiyat bilimi ise bu metinlerin ve yaratıcılarının çeşitli cephelerini ele alan, inceleyen ve araştıran bir bilgi alanıdır. Bu konuda Şerif Aktaş edebiyat araştırmalarını büyük oranda edebî metin incelemeleriyle sınırlı tutarken,⁵ Sadık Tural edebiyat araştırmaları için “edebiyatın teorik bilgi ve meseleleri; edebî tenkid ve monografiler; edebiyat tarihleri olmak üzere üç ana çalışma sahasını ihtiva etmektedir.”⁶ der.

Çeşitli çalışmalarda “edebiyat bilimi”⁷ terimiyle karşılaşılmakla birlikte itibârî metinler üzerine yapılan ciddî/derinlikli araştırmaların dahi her zaman -az veya çok- itibârî/subjektif bir tarafının olduğunu kabul etmek gerekir. Sadık Tural bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmektedir: “İster ilmî, ister felsefî idrâk ile yaklaşılsın edebiyat araştırmasının az çok ferdî ve şahsî olduğunu kabul etmemeğe imkân var mı? Kaldı ki, yoğunlaşmış ve metodlanmış idrâk dahi, subjektiflikten tamamen kurtulamaz.”⁸ Edebî metinler üzerine yapılan araştırmaların bu yöndeki olumsuzluğunu en aza indirmek için edebiyat nazariyecisi, tenkitçisi, araştırmacısı ve tarihçisinde, çalışma sahasını oluşturan her türlü

³ Rene Wellek-Austin Warren, **Edebiyat Biliminin Temelleri**, çev. Ahmet Edip Uysal, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1983, s. 13.

⁴ “Edebî hâdiseleri tedkik ve tasnif ederken göz önünde bulunduracağımız şey, daima eserdir.” Ali Nihad Tarlan, **Edebiyat Meseleleri**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1981, s. 25. Ayrıca bk. Şaban Sağlık, “Şerhten Eleştiriye”, **Hece** (Eleştiri Özel Sayısı), S. 77/78/79, Mayıs/Haziran/ Temmuz 2003, s. 383-385; Mehmet Aydın, “Edebiyat Metnine Bakmak”, **Prof. Dr. Mustafa Özbacı Armağanı**, Birleşik Yayınları, Ankara 2008, s. 65-71.

⁵ “Kanaatimce, edebiyat araştırmasının sahası ‘edebî metin’, edebiyat araştırmacısının asıl fonksiyonu da ‘edebî metnin incelenmesi’dir.” “Prof. Dr. Şerif Aktaş’la Edebiyat-Edebî Eser ve Edebî Eseri İnceleme Tarzı Üzerine Bir Mülâkat”, Mülâkâtı Yapan: İsmail Çetişli, **Edebî Mülâkatlar**, Hazırlayan: Etem Çalık, Ötüken Yayınları, İstanbul 1993, ss. 367.

⁶ Sadık Tural, “Tarihçinin Edebiyat Dünyasından Alması Gerekenler veya Metoda Âit Düşünceler”, **Edebiyat Bilimine Katkılar**, Ecdad Yayınları, Ankara 1993, s. 37.

⁷ “Edebiyat Bilimi” terimi ile ilgili ayrıntılı bilgi ve değerlendirmeler için bk. Mehmet Önal, **Yeni Türk Edebiyatı (En Uzun Asrın Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım)**, Genişletilmiş 3. bs., Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s. 63-73.

⁸ Sadık Tural, “Edebiyat Sahasının İlimleşmesi”, **Zamânın Elinden Tutmak**, Ecdad Yayınları, 2. bs., Ankara 1991, s. 25.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

soru ve soruna çözüm aranırken her zaman metodik şüphe ve merak hakim olmalıdır.⁹ Çünkü “İlim, her şeyden önce metodlu şüphe demektir.”¹⁰

Yeni Türk Edebiyatı Araştırmalarında Usul

Üniversitelerimizin “Türk Dili ve Edebiyatı” bölümlerinde bugün yaygın olarak kabul gören alt dallar *Eski Türk Edebiyatı*, *Yeni Türk Edebiyatı*, *Halk Edebiyatı* ve *Türk Dili*'dir. Bunlar içinde bu çalışmanın merkezini oluşturan “Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı” Tanzimat Fermanı'nın ilânından bugüne kadar edebiyatımızda görülen her türlü değişimi, edebî gruplaşmaların özelliklerini, yaşayan veya ölmüş olan her şair ve yazarın hayat ve sanatlarını, bu şair ve yazarların eserlerinin çeşitli kuramlar ve bakış açıları çerçevesinden incelenmesini konu edinen bir bilim dalıdır. Özellikle diğer sosyal bilim dalları için geçerli olan bilimsel yaklaşımların birçoğunun *Yeni Türk Edebiyatı* için de geçerli olduğunu belirtmek gerekir. Çünkü söz konusu olan bilgidir, bilginin doğrulanmasıdır. Bir bilgiyi doğrulama, doğru bir bilgiye ulaşma yolunda izlenmesi gereken bütün adımlar *Yeni Türk Edebiyatı*'ni da ilgilendirir.

Yeni Türk Edebiyatı bilim dalının araştırma usulleri üzerine dururken konuyu üç alt kategoride ele almak yerinde olacaktır:

a) *Araştırmacı/akademisyenin özellikleri*: Akademisyenin bilimsel çalışmaların gerektirdiği birtakım evrensel niteliklere sahip olması şarttır. Bu özelliklere sahip olmayan bir araştırmacı elindeki kaynakları doğru usullere başvurarak inceleyebilir bile tam anlamıyla nitelikli ve orijinal sonuçlara ulaşamayacaktır.

b) *Yazma aşamasında dikkat edilmesi gerekenler*: Akademisyenin elindeki kaynakları titiz bir şekilde inceleyip bilimsel araştırma teknikleri doğrultusunda ulaştığı sonuçları yazarak bilim dünyasına kazandırması gerekir. Bu noktada yazma sürecinde doğru yolların izlenmesi çok önemlidir.

⁹ Sadık Tural, *agm*, s. 31.

¹⁰ Sadık Tural, *agm*, s.10.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

c) *Kaynaklar*: Her araştırma bir soruyla, bir soruya cevap arama ihtiyacıyla doğar. Bilim adamının cevabını bulmak istediği soruya yoğunlaşırken en önemli yardımcısı kaynaklardır. Ulaştığı kaynakları doğru bakış açılarıyla ve titizlikle inceleyen araştırmacı çoğunlukla hedeflerine ve umduğu sonuçlara ulaşacaktır.

Bütün bilimsel çalışmalar; bilim adamlarının, araştırmaları için gerekli olan kaynak, belge veya malzemelere sahip olduktan sonra bunları kullanarak belli sonuçlara ulaşmalarıyla sonuçlanır. Çalışmanın sonunda da elde edilen veriler yazılarak bilim dünyasına sunulur. Bunlar her bilimsel çalışmanın üç sacayağı olduğu için burada bu unsurlar ayrı ayrı ele alınacaktır.

A. Akademisyenin Sahip Olması Gereken Özellikler

Bir bilim adamının sahip olması gereken birçok özellik vardır. Bu özellikler aynı zamanda araştırma usulleriyle de yakından ilgilidir. Çünkü araştırmayı doğru veya yanlış yöne/sonuca götürecektir olan akademisyenin kendisi ve onun takip ettiği usullerdir. Doğru usuller takip edildiğinde doğru sonuçların, yanlış usuller takip edildiğinde de yanlış sonuçların alınması kaçınılmazdır. Bu sebeple akademisyenin sahip olması ve özümsemesi gereken evrensel özellikler aşağıda ayrı başlıklar hâlinde ele alınmıştır:

Bilim Ahlâkına Sahip Olmak

Akademisyenin sahip olması gereken en önemli özellik *bilim ahlâkı*dır. Bilim ahlâkını özümsemiş bir akademisyen etik anlamda kolay kolay büyük bir hata yapmayacaktır. Bu ahlâk onu titiz çalışmaya, çok yazmaktansa az yazıp orijinal konuları işlemeye, eklektizmden ve intihalden kaçınmaya, eski bilgileri sorgulamaya, büyüklenme yerine hatalarını kabullenme ve düzeltme olgunluğuna götürecektir.¹¹ Bilim ahlâkına uygun davranışlar onun hem

¹¹ Bir bilim adamının sahip olması gereken özellikleri ve geçmiş hocaların tecrübelerini öğrenip onlardan istifade etme noktasında alanın genç akademisyenleri armağan kitaplardaki tanıklık ve hatıra türünden yazıları muhakkak okumalıdır. Armağanlarda yer alan, eski öğrencilerin yazdığı bu tür metinler alanın hocalarının bilimsel tavırları ve çalışma metotları hak-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

kendini adım adım geliştirmesini hem de alanındaki akademisyenlere ufuk açıcı çalışmalar sunmasını sağlayacaktır.

İrade, Sabır, Tecessüs Sahibi Olmak ve Usulüne Göre Çalışmak

Bilimsel çalışmalarda bir araştırmacının sahip olması gereken en önemli özellikleri Gustave Lanson şöyle sıralamaktadır: “Hasbî (*desinteresse*) tecessüs; inhina bilmez istikamet; çabalamaktan çekinmez sabır; vakıya inkiyat; gerek başkalarına, gerek kendimize inanmak hususunda müşkülpesentlik; tenkit, kontrol, tetkik etmek mütamadî ihtiyacı.”¹²

Ali Fuat Başgil de *Gençlerle Başbaşa* adlı eserinde bir bilim adamının başarısının iradeli olmaya, sa’y ve gayrete, verimli ve metotlu çalışmaya bağlı olduğunu, hatta çalışma sevgisinin çoğunlukla metotlu çalışmaktan doğduğunu belirtir. Çünkü metotsuz çalışmadan verim alınamaz. Verim alamamak da insanı bezdirir.¹³ O halde bilimsel çalışmalarda asıl olan “usulüne göre çalışmak”tır.

Eklektizmden ve Taklikçilikten Kaçınmak

Genç akademisyenlerin kendilerini sıg bakış açılarından sıyrarak ele aldıkları konuyu etraflı bir şekilde, “tespit, tahlil, terki ve tenkid”¹⁴ yüklü bir araştırma ve yazma usulü takip ederek işlemeleri gerekir. Akademisyen, bilinenleri aktarmaktan hiç-

kında genç akademisyenlere birçok şey öğretecektir. Bu konuda söz gelişi şu iki eserin “Tanıklıklar” bölümü çok zengindir: **Prof. Dr. Mustafa Özbacı Armağanı**, Birleşik Yayınları, Ankara 2008; **Prof. Dr. Celâl Tarakçı Armağanı**, Birleşik Yayınları, Ankara 2008.

¹² Gustave Lanson, **İlimlerde Usul: Edebiyat Tarihi**, çev. Yusuf Şerif, Remzi Kitabevi, İstanbul 1937, s. 23.

¹³ Ali Fuat Başgil, **Gençlerle Başbaşa**, Yağmur Yayınları, 27. bs., İstanbul 1994, s. 23, 57, 63.

¹⁴ Ali İhsan Kolcu, “Edebiyat Araştırmalarında Usûl Konusunda Örnek Bir Eser Olarak «Harâbat Karşısında Namık Kemal»”, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S. 5, Sivas 1997, s. 83.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

bir fayda elde edemez. Hatta akademik hayatının başlarında yazma çalışması yaparcasına kaleme aldığı makalelerinde kullandığı aktarmacı yöntem zamanla farkında olmadan içselleştirilir ve artık hayatı boyunca az veya çok *eklemecilikten, aktarmacılıktan* kaçamaz hâle gelir. Onun için lisansüstü eğitimlerine başlarken gençlere hocaları tarafından bu yönde muhakkak telkinde bulunulmalı, genç akademisyenler ilk çalışmalarından itibaren aktarmacılığa değil, yorumlamacı, sorgulayıcı, eleştirel çalışmaya ve yazmaya teşvik edilmelidir.

Aktarmacılık hastalığından başka, edebiyat akademisyenlerinin yakalandıkları en önemli hastalıklardan bir diğeri -Köprülü'nün ifadesiyle- "mutasallifâne" tavrı ve telakkilerdir. Daha önceden ileri sürülmüş fikirleri aynen almak ve bunları doğrulukları üzerinde hiç düşünmeden kabul etmek anlamına gelen bu mutasallifâne/taklitçi tavrı hakkında Köprülü şu ilgi çekici yorumu ve örneği aktarır: "... her bilgi şubesinde hüküm süren *mutasallifâne*, umumî ve ekseriyetle yanlış telâkkilerden edebiyat tarihi de kurtulamamıştır. Edebiyat tarihi kitaplarımızı, yahut bu mevzu ile alâkalı makaleleri biraz tetkik edersek, bu iddianın doğruluğu derhal tezahür eder: Ziya Paşa meselâ *Harâbât* mukaddimesinde filan ve falan şâir hakkında ne gibi mütâlealar ileri sürdü ise, herkesten aynı hükmü işitir ve her kitapta aynı mülahazalara tesâdüf edersiniz. *Harâbât*'ta, meselâ Şeyh Gâlib'in *Hüsnü Aşk* için cihana geldiği yazılmış diye, herkes, zavallının sair şiirlerine kıymetsizlik isnad ederler; halbuki bunlar arasında Gâlib'in *Dîvân*'ını tedkik etmek şöyle dursun, hatta görenler bile pek azdır. Bu tasalluf (*snobisme*) illeti, son derece üzüntü ile itirafa mecburuz ki ihtiyarlardan çok ziyade gençler arasında hüküm sürmekte ve mekteplerimiz, en zekî talebeleri fena birer mutasallif olarak yetiştirmektedir."¹⁵

Köprülü'nün dile getirdiği bu tavrıla ilgili somut bir örnek olarak Servet-i Fünun romanında hiçbir(!) sosyal konunun işlenmediğine dair geçmişte yapılmış yorumları vermek mümkündür. Oysaki Servet-i Fünun romanlarında az da olsa bazı sosyal konulara temas edildiği dikkatli bir okurun gözünden kaçmayacaktır.

¹⁵ M. Fuad Köprülü, "Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl", *Edebiyat Araştırmaları* 1, Akçağ Yayınları, 4. bs., Ankara 2004, s. 60.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Söz gelişi *Mai ve Siyah*'ta geçen şu pasaj Servet-i Fünûn romanlarında sosyal konulara zaman zaman temas edildiğini göstermektedir: "Ahmet Şevki Efendi devam etti; kendisini tecrübe etmeden, yahut o mukaddes vazifenin ehemmiyetini her türlü takayyüsten varestede addedecek kadar kendilerinde duygusuzluk gördükleri halde evlenenlerden bahsetti. Kim bilir, şu genç kadın kimin, hangi baba ile hangi ananın nazlı bir kızıdır? Pek küçük iken evlenmiş olacak, çocuğundan öyle anlaşılıyor. Belki on beş on altı yaşında... Tutmuşlar bilmediği bir adama verivermişler, 'Senin her şeyin işte bu adamdır.' demişler. Sonra ana baba ortadan kalkmış, dünyada bu adamdan başka kimse kalmamış. Bir ay ya mesut olmuş ya olmamış, kocası içmeye başlamış, nihayet bir akşam evde küçücük bir çocukla yalnız kalmış. Bu genç kadın ne yapar? Kocasını nerede kalmış?.. Bu gaybubet tekerrür eder olmuş. Nereye gidiyor?.. Nerede kalıyor?.. Türlü farziyat silsilesi ki her biri ciğerlerinde bir başka yara açıyor, meram anlatamıyor, ağlasa kıyametler kopuyor, hatta..."¹⁶ Diğer Servet-i Fünûn romanları da bu açıdan dikkatli bir okumayla tetkik edildiğinde bu romanlarda da az veya çok bazı sosyal konulara temas edildiği açıkça görülecektir.

Bazı araştırmalarda eklektik ve taklitçi bir tavır sergilendiği verilen hükümlerin dayandığı temellerin gösterilmemesinden anlaşılmaktadır. Bu konuda Necmettin Türinay özellikle edebî eserler ve şahsiyetler hakkında "herkes tarafından kullanılan ve hemen hemen hiçbir kıymet ifade etmeyen indî hükümlerden ya kurtulmamız, ya da bunları bilerek kullanmamız, veyahut bu hükümlerin dayanaklarını sergilememiz icabediyor."¹⁷ demektedir.

Akademisyenler aktarmacı ve taklitçi bir yol izleyerek daha önceden keşfedilmiş malumatı birbirine eklemek için harcadıkları zamanı, yeni bilgi, belge ve yargılara ulaşmak için harcasalar belki daha zor üretecek; ama her çalışmada en azından birkaç yeni bilgi ve yargıya ulaşabileceklerdir. Aksi takdirde araştırmacılar bütün çalışmalarında hep aynı yolu takip etmek, daima önce-

¹⁶ Halid Ziya Uşaklıgil, *Mai ve Siyah*, Yayına Hazırlayan: Enfel Doğan, Özgür Yayınları, İstanbul 2008, s. 107-108.

¹⁷ Necmettin Türinay, "Edebî Tenkid ve Yöntem Arayışları", *Kültür, Dil ve Sanata Dair*, Akçağ Yayınları, Ankara 1996, s. 128-129.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

den söylenmiş olanları toplayıp bunları sıralamak gibi bir kötü alışkanlığı farkında olmadan kazanmak durumunda kalabilirler. Onun için akademisyenler orijinal konular aramanın yanı sıra yeni bilgi, belge ve yargılara ulaşmanın, orijinal tespitler yapmanın, en azından bir eksikliği veya yanlışlığı gidermenin gayreti içinde olmalıdırlar.

Öznellikten/Subjektiflikten Kaçınmak

Akademisyenlerin en çok başvurduğu zihin faaliyetleri “anlama” ve “yorumlama/yargıda bulunma”dır. Anlama bir yönüyle şahsî ve tabii ki subjektif algılar sürecinde gerçekleşir. Bu sebeple akademisyen anlayışını, anladıklarını, bakış açısını daima kontrol etmek zorunda hissetmelidir.

Araştırmacı hem daha önceki bilgi ve yargıların öznel/subjektif taraflarını görmeye çalışmak hem de kendi öznel bakış açısını sürekli kontrol etmek durumundadır. Çünkü edebiyatta “özneyle nesneyi, inceleyenle inceleneni ayırmak, tabiat bilimlerinde olduğu kadar kolay değildir. Özneliği aşma çabası, edebiyat bilimciyi, uyguladığı yöntem doğrultusunda her an uyanık tutacaktır. Aksi halde bilimsellik demek olan nesneliliğin uzağına düşme tehlikesi başgösterir.”¹⁸

Akademisyen öznellikten, daha doğrusu tarafgirlikten uzak durmak, bilimsel bir tavır sergilemek, subjektif yorum ve yargılardan sakınmak için özel çaba harcamak zorundadır. Akademisyen, araştırmalarında belgeye veya kesin neticelere varmadan, ileride çürütülebilecek kolaycılıklara başvurmaktan azamî derecede sakınmalıdır. Aksi takdirde ortaya sağlıklı, nesnel bir çalışma değil, bilimsel olmayan bir eser çıkması çok muhtemeldir.

Akademik çalışmalarda esas, objektif bilgi ile subjektif bilgiyi(!) (intiba/vehim) birbirinden ayırmak olmalıdır. Objektif bilgi ile vehmi ayıramayan araştırmacı hem her zaman büyük hatalar yapmakla karşı karşıya kalacak hem de bu hatalar gelecek nesillere de yanlış bir yargı olarak intikal edebilecektir. Söz gelişi, geçmişte ortaya atılan divan şairlerinin elit tabaka/saray şairi olduğu iddiası

¹⁸ Gürsel Aytaç, *Genel Edebiyat Bilimi*, Papirüs Yayınları, İstanbul 1999, s. 13.

son yapılan araştırmalarla çürütülmüştür; ancak bu iddianın ortaya atıldığı zamandan bugüne bu yanlış kanı öyle yaygınlaşmıştır ki, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin neredeyse bütünü üniversiteye zihinlerinde bu yanlış yargı ile gelmektedirler.¹⁹ Hatta bu yanlış yargının hâlâ bazı araştırmacılar tarafından kullanılmaya devam etmesi çok şaşırtıcıdır.

Akademisyenler hem kendileri bilimsel yaklaşımdan yoksun yorumlardan kaçınmalı hem de -akademisyen olsun veya olmasın- alanında söz söyleyen her kim olursa olsun onların da yargılarını tartarak değerlendirmelidir. Akademisyenler özellikle Umberto Eco'nun "aşırı yorum"²⁰ dediği türden örneklerle, yani sorgulamasız bir şekilde dillendirilen değerlendirme, yorum ve yargılara -kimden gelirse gelsin- asla itibar etmemelidirler. Söz gelişi "Abdülhak Hamit, Tanzimat dönemi şairlerinin en şairidir, hatta tek şairidir."²¹ türünden yorumlar bilimsellikten uzak/subjektif birer "aşırı yorum" örneğidir. Akademisyen bu türden ispatlayamayacağı yargılardan kaçınmak durumundadır.

Çok ve Çabuk Yazma Hastalığından Kurtulmak

Günümüzde bazı yeni Türk edebiyatı araştırmacılarının akademik hayatlarının başlarında yöneldikleri sığ yorumlamacılıktan hayat boyu kurtulamadıkları görülmektedir. Oysa akademisyenlerden niteliksiz ve çok yazmalarından ziyade nitelikli çalışmalar yapmaları beklenmektedir. Bugün bu durumun aksine akademisyenlerin büyük oranda yükselmek hırsıyla çok sık yazdıkları görülmektedir. Günlük/akademik hayatın koşuşturmacası içinde daha nitelikli eserler verebilecekken günü kurtarmak endişesiyle gelişi güzel eserlerin ortaya konması alanın çok önemli bir problemidir. Halbuki her akademisyen onu cenderesine almış bu kısır döngüden zihnen kendini kurtarıp uzun soluklu çalışmalar

¹⁹ Dursun Ali Tökel, "«Edebiyat Yapma» Diyenlerin Edebiyat Eğitimi ve Öğretimine Dair", *Varlık*, S. 1161, Haziran 2004, s. 63.

²⁰ Umberto Eco, *Yorum ve Aşırı Yorum*, çev. Kemal Atakay, 2. bs., Can Yayınları, İstanbul 1997, s. 62.

²¹ Afşar Timuçin, *Yeni Şiirimizin Kısa Romanı*, Bulut Yayınları, İstanbul 2003, s. 39.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

yaparak daha kalıcı eserler vermeli ve yeni nesillerin istifadesine sunmalıdır. (Bu uyarılar makalenin yazarı için de geçerlidir.)

Muallim Naci bir mektubunda Beşir Fuad'a "İşin iyisi altı ayda çıkar."²² diye yazmıştır. Birkaç hafta, hatta bir iki ay zarfında yazılan makalelerin çoğunlukla istenen niteliğe ulaşmadığı görülmektedir. Bu sebeple akademisyenin yılda 4-5, bazen 6-7 yazı üretmesinden, yıl içinde en fazla bir veya iki çalışma üzerinde yoğunlaşması; bunlarda da edebiyat bilimine birtakım yenilikler, orijinal tespitler kazandıracak bir arayışın ve çabanın karşılığının bulunması gerekmektedir. En azından böyle çalışmalar bir yenilik getirememeleri durumunda bile bu alanda üzerinde ilk defa çalışılmış olmak, bazı önemli eksikleri gidermek veya yanlışları düzeltmek açısından değer taşıyacaktır.

Bugün Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerindeki akademisyenlerin bir kısmı, üzerinde çalışmaya başladıkları konuları vazgeçilmez bulmakta, çalışmalarını biricik olarak değerlendirmekte ve kısmen eleştiriye kapalı bir duruş sergilemektedir. Yazdıkları makaleleri yayınlamadan önce başka bir meslektaşına okutturmaktan çekinen akademisyenler kendilerine yöneltilecek eleştiriler karşısında muhtemeldir ki hayal kırıklığı yaşayacaklardır. Böyle durumlarda bilim adamı, fikirlerini değiştirmek, çalışmasını eleştiriler doğrultusunda tekrar gözden geçirmek veya bir süre daha işlemek için yayını ertelemekten çekinmemelidir. Böyle bir süreçte araştırmacı olumsuzluklar karşısında pes etmemeli ve kendini "sanki bu yapıt en büyük başarıyı elde edecekmişçesine onun üzerinde çalışmaktan alıkoymamalıdır. Hiçbir zaman: 'Eh, üç bin okurum olursa ne âlâ,' dememeli, tersine: 'Ya herkes yazdıklarımı okursa ne olur?' diye düşünmelidir."²³ Bu yaklaşım araştırmacıyı zor beğenen, titiz ve müşkülpesent bir kişi yapacak olsa da neticede o, "Yazdığım yazı yazabileceğim en iyi yazıdır, yoksa yayımlamam."²⁴ diyen Yusuf Ziya Ortaç gibi sanatkarların yazdıkları

²² Muallim Naci, "Beşir Fuad Beyefendi'ye", *İntikâd*, Mahmud Bey Matbaası, İstanbul 1304, s. 85.

²³ Jean-Paul Sartre, *Edebiyat Nedir*, çev. Bertan Onaran, Can Yayınları, İstanbul 2005, s. 32-33.

²⁴ İlhan Selçuk, *Düşünüyorum Öyleyse Vurun*'dan aktaran Mehmet Önal, *Yusuf Ziya Ortaç/Hayatı-Sanatı-Eserleri*, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2008, s. 82.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

rına yaklaşacak ve geleceğe ulaşacak nitelikte eserler verebilecektir.

Belli Bir Edebiyat Kuramına Bağlı Kalmamak

Edebî metinlerin çözümlenmesinde özellikle son yüzyılda geliştirilen eleştiri ve inceleme kuramlarını bilmekte fayda vardır. Akademisyen bu kuramlardan hareketle metni daha başarılı bir şekilde inceleyebilir. Edebiyat araştırmacısı tek anlamı olan değil birçok anlamı olan, her okunduğunda yeniden yaratılma ve üretilme imkânına sahip olan²⁵ metinlerle ilgilendiğine göre mevcut kuramların hepsinden istifade etmenin yollarını aramaktadır.

Genç akademisyenlerin bu konuda düştükleri önemli bir hata, bir metni belli bir kurama veya yönteme göre inceleyecekleri zaman çalışmanın teorik altyapısını sağlam bir şekilde kuramamalarıdır. Söz gelişi seçilen bir metni ontolojik veya hermeneutik yönteme göre incelemeyi hedefleyen birçok araştırmacının bu yöntemleri yeterince kavramadıkları veya yeterince açık anlatamadıkları için okurlar çalışmada anlatılanlar arasında irtibatsızlık bulmakta, metni ve metnin iddiasını anlayamamakta, hiçbir yeni tespiti ulaşıldığını görememektedirler.*

Günümüzde bazı araştırmacıların özellikle son yarım yüzyılda Batı'da ortaya çıkan ve gelişen birtakım kuramlardan birini çok fazla önemseyip diğerlerini dışladığı da sıkça karşılaşılan bir hatadır. Söz gelişi bir araştırmacı sadece yapısalcılığı, bir diğeri Rus biçimciliğini, bir başkası ise psikanalitik edebiyat kuramını dikkate almakta, başka teorilere uzak durmakta, bunların hepsinden istifade etmekten kaçınmaktadır. Diğer taraftan bugüne kadar sanat eserlerinin incelenmesinde her zaman merkeze alınması ge-

²⁵ Şerif Aktaş, "Edebiyat Teorisi Üzerine", *Türkiye Günlüğü*, S. 49, Ocak-Şubat 1998, s. 89.

* Araştırmacı çözümlendiği metinde var olan/açıkça görülen dilsel veya edebî değerleri sıralamakla ortaya hiçbir şey koymuş olmaz. Aksine çözümlenmelerde yapılması gereken en önemli şeyler o metindeki edebîliği deşifre etmek, o metnin diğer metinlerden farklılığını ortaya koymak olmalıdır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

reken dört temel unsurdan²⁶ sadece birini dikkate alıp çalışmasını yürütenlere de rastlanmaktadır. Fakat araştırmacının kendini bu şekilde tek bir bakış açısına hapsetmesi ele aldığı mesele, mevzu veya metnin yeterince ve kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesinin önünde bir engel olarak durmaktadır. Bu sebeple "Gerçek bir araştırmacı, modaların üstüne çıkmak, 'tek yol...'culuktan vazgeçmek zorundadır."²⁷

Edebiyat araştırmacısı yeni araştırma teknikleri ve metnin inceleme yöntemlerinden haberdar olmak durumundadır. Bu konuda alanımızın en açık fikirli araştırmacılarından birisi Mehmet Kaplan olmuştur.²⁸ Kaplan edebî metinlerin anlaşılması ve yorumlanmasında tarih, sosyoloji, psikoloji ilimlerinin verilerinden ve metotlarından yararlanmaya çalıştığı gibi Batı'da ortaya çıkan yeni araştırma usullerine ve metin inceleme tekniklerine de daima yakın durmuştur. Söz gelişi Ahmet Haşim hakkında bugüne kadar her şey söylendi diyenlere katılmayan Kaplan 1980'da kaleme aldığı bir yazısında²⁹ en azından Haşim'i son yıllarda Sovyetler Birliği dahil bütün Batı ülkelerinde gelişen "yeni edebiyat ve tenkit anlayışı", formalizm, new criticism ve structuralism gibi tenkit tarzlarını ve araştırma yöntemlerini kullanarak farklı bakış açılarıyla tekrar ele almak gerektiği üzerinde durur.

Yan Disiplinlerden Faydalanmak

Edebiyat biliminde zamanla şiir bilgisi, edebiyat tarihi, dil bilgisi, dil tarihi, dilbilim, gösterge bilim, anlam bilim, yorumbilim, sözlük bilim, halk bilimi/folklor, edebiyat kuramları, edebiyat tenkidi, edebiyat sosyolojisi... gibi alt kategoriler oluş-

²⁶ Bunlar eserin *dış dünya* ile olan ilişkisi, *sanatçı*(nın iç dünyası), *metin ve okur*dur. Bk. Berna Moran, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, Cem Yayınları, İstanbul 1994, s. 6.

²⁷ Sadık Tural, "Edebî Hâdiseye Yaklaşmak veyâ Yokuşu Tırmanmaya Hazırlık", *Zamânın Elinden Tutmak*, Ecdad Yayınları, 2. bs., Ankara 1991, s. 65.

²⁸ Mehmet Kaplan'ın bu yönü hakkında bk. Zeynep Kerman, "Mehmet Kaplan ve Tenkit", *Hece* (Eleştiri Özel Sayısı), S. 77/78/79, Mayıs/Haziran/Temmuz 2003, s. 628-629.

²⁹ Mehmet Kaplan, "Yeni Edebiyat Araştırma Usûlleri ve Ahmet Haşim'in Şiirinde Renkli Hayaller", *Fikir ve Sanatta Hareket*, 7. Devre, S. 11-12 (173-174), Ocak-Şubat 1980, s. 30.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

muştur. Bu kategorilerin her birinde ayrı ayrı uzmanlaşmalar söz konusu olduğu gibi tarih içinde Türk edebiyatının geçirdiği evrimler ve farklı yönelimler dikkate alınarak yapılmış olan tasnife göre bir alt bilim dalında uzmanlaşan bir akademisyenin şiir bilgisi, dilbilim, edebiyat kuramları ve diğer bilim dallarından haberdar olmaması da önemli bir eksiklik teşkil eder.

Yeni Türk edebiyatında, özellikle edebiyat tarihini de yakından ilgilendiren konularda yapılan araştırmalar çoğunlukla ele alınan meselelere sadece bir cepheden yaklaşan çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysaki her tarihî hadisenin, her içtimâî olgunun bir değil, birçok sebebi vardır. Edebiyat tarihi ve edebiyat sosyolojisi alanında yapılan çalışmalarda tarih ve sosyolojinin de usullerinden istifade etmek ve bilinmeyen bir konunun ayrıntılarını araştırırken meseleyi birçok yönden tetkik etmek şarttır.

Edebî eseri yaratan şair ve yazarlar tarih içinde yaşamış olan bir toplumun ferdidirler. O halde akademisyen özellikle tarih, sosyoloji ve psikoloji bilimlerinin verilerinden muhakkak faydalanmalıdır. Söz gelişi belli bir dönemin romanlarında görülen “kültür değişimleri”ni araştırarak olan bir akademisyen o romanların yazıldığı tarih diliminin günlük hayatı, toplumsal hayatı hakkında bilgi veren tarihî kaynak ve araştırmalara muhakkak ulaşmalıdır.

Görmeden Karar Vermemek

Edebiyat araştırmacısı çalıştığı bir konu ile ilgili olarak okuduğu eserlerin dipnotlarında veya kaynakçalarında rastladığı bir künyeyi görmeden, incelemeyen, kontrolsüz bir şekilde kullanmamalıdır. Aksi takdirde birçok yanlış bilgi ve yorum aktarımı söz konusu olabilecektir. Örneğin Ahmet Rasim, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, M. Emin Yurdakul gibi şair ve yazarlar bazı şiir ve hikâyelerini, adlarını değiştirerek tekrar yayınlamışlardır. Bu şiir ve hikâyelerin asılları görülmeden verilecek bir bilgi her zaman yanıltıcı olmaya açıktır. Söz gelişi bu tür görmeden verilen kararlarla ilgili şaşırtıcı bir örnek Şemseddin Samî'nin *Taaşşuk-ı Tal'at ve Fitnat*'ının baskıları ile alakalıdır. *Taaşşuk-ı Tal'at ve Fitnat*'ın iki baskı-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

sının kapağında da “Birinci basım, el-cevâib matbaası, 1289 kaydı vardır; bu basımlar gözden geçirilince, biri küçük, biri daha büyük boyda, birinin 179, ötekini 286 sayfa olduğu görülür. Bu iki basım ayrı ayrı tetkik edilmediği takdirde, eserin bir tek basımı olduğunu kaydetmek hatâsına düşmüş oluruz.”³⁰ Bu örnek bilhassa eski harfli metin araştırmalarında üzerinde çalışılan eserin bütün basıklarını görmek için özel çaba harcanmasının zorunluluğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bilim adamı, kesin bir sonuca somut örnek ve deliller üzerinden ulaşmadan iddialı yargılarda bulunmaktan kaçınmalıdır. Çünkü “Bilim zorlama kaldırmaz, ihtiyat gerektirir. İnsanın kendi gönlünden geçenleri doğru sanma tehlikesi büyüktür. Bu yüzden, her akla geleni, olgunlaştırıp başkalarıyla tartışmadan yazmak gülünç yanlışlara yol açabilir.”³¹

Akademisyen herhangi bir kaynakta gördüğü bir bilgiyi “doğrudur” diyerek hemen kullanmamalı, başka kaynaklara başvurarak doğruysa teyit etmeli, değilse doğrusunu öğrenmelidir. Söz gelişi *Orhan Seyfi Orhon-Bütün Şiirleri* adlı kitabın ön söz mahiyetindeki giriş yazısında Yusuf Ziya Ortaç’ın çıkarttığı *Akbaba* mizah mecmuasının ilk sayısının tarihi 7 Ocak 1922 olarak verilmiştir³² ki bu bilgi yanlıştır. Başka birçok kaynakta mecmuanın çıkış tarihi 7 Kânunuevvel 1338 / 7 Aralık 1922 olarak verilmektedir ki doğrusu da bu tarihtir.

Yeni Türk edebiyatı bilim dalındaki akademisyenlerin titiz çalışmaları her zaman, bu alandaki birtakım bilgi yanlışlarının tespiti ve düzeltilmesini sağlayacaktır. Söz gelimi *Türk Edebiyatında Hece-Aruz Tartışmaları* adlı çalışmada araştırmacının titizliği ve

³⁰ Fevziye Abdullah Tansel, *İyi ve Doğru Yazma Usûlleri III*, 2. bs., Kubealtı Neşriyatı, İstanbul 1983, s. 461.

³¹ Tunca Kortantamer, “Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlışları”, *Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 7, İstanbul 1993, s. 356.

³² Nihat Sami Banarlı, “Orhan Seyfi Orhon-Hayati, Şiiri ve Türkçesi”, *Orhan Seyfi Orhon-Bütün Şiirleri*, Everest Yayınları, 2. bs., İstanbul 2008, s. XIII.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

kaynakların ilk basımlarını görmesi onun bazı bilgi ve yargı yanlışlarını tespit etmesi ve düzeltmesi sonucunu doğurmuştur.³³

Şüpheli ve Eleştirel Bakış Açısına Sahip Olmak

Geçmişten bugüne dil, beğeniler, bakış açıları, bilimsel bilgi değiştiğine göre; su, hava, zaman, evren bir akış hâlinde olduğuna göre yenilik ve değişim de bilim adamının sürekli üzerinde durması gereken bir olgu olarak telakki edilmelidir. Nitekim Namık Kemal "Murabbâ"sında;

Değişmez fen mi vardır müstakır eşyâ mı kalmıştır
Delîli sâbit olmuş binde bir da'vâ mı kalmıştır
Deme insâna ma'lûm olmadık ma'nâ mı kalmıştır
Eger meçhûl ararsan her işin encâmı kalmıştır³⁴

derken bu gerçeği bugünden yaklaşık bir buçuk asır önce vurgulamıştır.

Bilim adamının sahip olması gereken en önemli özelliklerden biri şüpheli bakış açısıdır. Bu özelliğe sahip olmayan bir araştırmacı yeni bir şey söyleyemeyecek, daha önce yazılanları tekrar etmekten, bazen de eklektik bir yol takip ederek bilinenlerin taklidinden öteye gidemeyecektir. Lakin bilim tarihi mutlak doğru olarak kabul edilen nice bilginin değiştiğine çok defa şahitlik etmiştir. Diğer taraftan sosyal bilimlerde kesin ve mutlak doğru olan bilgiye ulaşmak, fen bilimlerine göre çok çok zordur. Ayrıca sosyal bilimlerdeki çalışmalar daha uzun zamanlı ve yanıltıcı yönleri olan süreçlere sahiptir. Bu alanda çalışan bir araştırmacı yeterli kaynağa ulaşamamış, konu üzerine yeterince yoğunlaşmamış olmaktan intiba ve zanlarını mutlak bilgi olarak görme hatasına düşme tehlikesiyle her zaman karşı karşıyadır. Bu sebeple akademisyen her kararı ve yazdıkları üzerine tekrar tekrar düşün-

³³ Bu yanlış ve düzeltmeler için bk. Hasan Kolcu, *Türk Edebiyatında Hece-Aruz Tartışmaları*, Akçağ Yayınları, 2. bs., Ankara 2007, s. 66, 97-99, 131-132.

³⁴ Önder Göçgün, *Namık Kemâl'in Şairliği ve Bütün Şiirleri*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999, s. 336.

mek, yani kendinden şüphe etmek ve gerektiği yerde de daha önceki kararını değiştirmekten çekinmemelidir.

İddialı başlıklar taşıyan bazı makale, kitap ve tezlerde üzerinde çalıştığımız konu ile ilgili tek bir önemli, orijinal yargı bile bulamamak çok acıdır. Bunda, akademisyenlerin eleştirel bakış açısını araştırmalarının temeline oturtamamış olmaları ve orijinal yaklaşım, bilgi ve yorumlara ulaşmak için yeterince çaba harcamaları etkili olmaktadır.

Edebiyat akademisyeninin araştırma konusu özellikle edebî tartışmalar çerçevesinde gelişen bir olayla ilgiliyse o zaman taraf olanların görüşlerinin farklılığına yoğunlaşmak ve yanılırları, tarafgirlikleri objektif bir şekilde ortaya koymak gerekir. Bu bağlamda Fazıl Gökçek'in *Bir Tartışmanın Hikâyesi: Dekadanlar* adlı çalışması örnek verilebilir. Fazıl Gökçek bu çalışmasında "dekadanlık" tartışmaları çerçevesinde Hüseyin Cahit ve Halit Ziya'nın tartışmanın tarafı oldukları için tek yanlı davrandıklarını ortaya koymuştur. Diğer taraftan İsmail Habip Sevük'ün de *Tanzimattan Beri* adlı kitabında dekadanlık meselesini yanlış bir şekilde sunduğu yine bu çalışmada gözler önüne serilmiştir.³⁵ Böylece araştırmacı sadece dekadanlık tartışmalarını anlatıp geçmemiş, dönem içindeki tartışmalarda kimlerin yanlış veya doğru düşündüğünü de yorumlamış, yanıltıcı bilgi ve yargıları sorgulamış, böylece ortaya eleştirel, nitelikli ve ilmî bir çalışma koymuştur.

Edebiyat tarihine ait bir bilginin doğruluğunu araştırırken mümkün olduğunca farklı kaynaklara ulaşmak ve bu kaynakların da doğruluğunu sorgulayarak çalışmak gerekir. Söz gelişi özellikle bir hadisenin vukuundan uzun bir zaman sonra kaleme alınan hatıralarda bazı bilgi ve değerlendirme hatalarıyla (ve bazen kasten saptırmalarla) karşılaşıldığı görülmektedir. Diğer taraftan hatıra sahibinin önyargıları, bahsettiği edebî kişiliğe karşı varsa düşmanlığının ve kininin de devrede olabileceği her zaman hesaba katılmalıdır.

³⁵ Fazıl Gökçek, *Bir Tartışmanın Hikâyesi: Dekadanlar*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2007, s. 19-20.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Yeni Türk edebiyatçısı hayatı boyunca ulaşacağı her bilgiye eleştirel bir gözle bakmalı, çalışmalarında “eleştirici anlama”yı³⁶ prensip hâline getirmelidir. Akademisyen “her dakika birtakım hatalara maruz kalabileceğini düşünmeli ve ona göre tedbirli ve basiretli adımlarla ilerlemeye çalışmalıdır.”³⁷ Zira akademik çalışmalarda karşılaşılan hataların çoğunlukla asıl kaynakları ve metinleri iyice tetkik edip anlayamamaktan kaynaklandığı görülmektedir.

Yeni Türk edebiyatı alanında çalışan araştırmacıların herhangi bir konuda verdikleri bilgiler ile yaptıkları yorumların yanlış veya eksik olabileceği her zaman akılda tutulmalı, o sebeple bu tür bilgilerin doğrulanması veya yanlışlık varsa bu yanlışlığın tespit edilerek düzeltilmesi için çaba harcanmalıdır. Söz gelişi Kenan Akyüz, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri (1860-1923)* adlı çalışmasının eski baskılarının birinde “Yusuf Ziyâ’nın çıkardığı *Nedîm* (1918), Hâlid Fahri’nin yönettiği *Şâir* (1919)”³⁸ der ki bu bilgi yanlıştır. Yusuf Ziyâ’nın çıkardığı dergi *Şâir*, Hâlid Fahri’nin yönettiği dergi ise *Nedîm*’dir.

Bilim tenkide dayanır. Tenkitsiz bilim olmayacağına göre akademisyen, araştırmalarının temeline tenkitçi bakış açısını oturtmalıdır. Tenkit en geniş anlamıyla “bir şeye kıymet biçme, onu kıymetlendirme demektir. Bir şeyi kıymetlendirirken, onun yalnız iyi değil, kötü tarafları da gözönüne alınır.”³⁹ Bu sebeple akademisyen, alanında titiz çalıştığını iyi bildiği araştırmacı ve hocaların da hata yapabileceklerini dikkate almak durumundadır.

³⁶ Kâmiran Birand, “Manevî İlimler Metodu Olarak Anlama”, *Kâmiran Birand Külliyyatı 1*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998, s. 63-77.

³⁷ M. Fuad Köprülü, “Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl”, *Edebiyat Araştırmaları 1*, Akçağ Yayınları, 4. bs., Ankara 2004, s. 59.

³⁸ Akyüz, Kenan, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri I (1860-1923)*, Mas Matbaacılık, 4. bs., İstanbul ts., s. 193.

³⁹ Fevziye Abdullah Tansel, “Sanat ve İlim Eserlerinin Tenkidi”, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, C. 12, S. 3, Temmuz 1983, s. 63.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Onlara ait bir yanlışı tespit ettiğinde bunu akademik üslupla uygun bir şekilde düzeltmekten kaçınmamalıdır.⁴⁰

Terkipçi ve Sentezci Yorumlama

Edebiyat araştırmalarında bir dergi, bir roman, hikâye, piyes veya şiirin belli bir açıdan ele alındığı, incelendiği çalışmalar çoğunlukla, sadece var olanı farklı bir şekilde tekrar etmekten öteye gitmemektedir. Üniversitelerimizde özellikle yeni yetişen akademisyenler makalelerini bazen çözümlmeye çalıştıkları metinlerin neredeyse sadece geniş bir özetini yaparak, metinlerin hiçbir orijinal yönüne değinmeden yazmakta ve yayınlama yoluna gitmektedirler. Bu tür yazılarda “yorum”dan ziyade var olanın farklı bir ağızdan tekrarı ile karşılaşmaktayız. Halbuki “yorum, edebi olgunun tekilliğine, hatta eşsizliğine” yönelmelidir; “o olgunun içinde saklanmış olan tekil, eşsiz anlamı ortaya çıkarmayı” amaçlamalıdır. “Bazı nesnel teknik ve işlemlerden yararlansa da, esas olarak öznel edimdir bu: Yorumcu (ya da eleştirmen) yöneldiği olgunun içine girmeye, onu ‘içerden’ bir kez daha hissetmeye ve düşünmeye”⁴¹ çalışmalıdır.

Akademisyenlerin bugün karşı karşıya oldukları -çoğunlukla farkında olmadıkları- en büyük sorun basit bir yorumlamacılığa takılıp kalmalarıdır. Son yıllarda o kadar çok “makale” sıfatında -*makale* aslında çok iddialı bir terimdir- metinle karşılaşırız ki, bunların sığ bir yorumlamacılıktan öteye gidemedikleri, ele aldıkları konuda hiçbir yeni yorum sunamadıkları açıkça görülmektedir. Yani sorun, yorumlamanın doğru ya da yanlış olması değil, “zengin ya da fakir, açıklayıcı ya da kısır, güdüleyici ya da durağan”⁴² olmasıyla ilgilidir. Sorunun bu yönüyle ilgili olarak Todorov şu çarpıcı örneği vermektedir: “Fablin kurallarını betimleyen her bir Lessing’e karşı, bize şu ya da bu fablin anlamını açıklayan ne de çok metin yorumcusu vardır! Edebiyat araştırma-

⁴⁰ Bu konuda şu iki örneğe bakılabilir: Fazıl Gökçek, *age*, s. 22-25; Ziyad Ebüzziya, *Şinasi*, Yayına Hazırlayan: Hüseyin Çelik, İletişim Yayınları, İstanbul 1997, s. 151-153.

⁴¹ Tzvetan Todorov, *Poetikaya Giriş*, çev. Kaya Şahin, Metis Yayınları, İstanbul 2001, s. 9.

⁴² Tzvetan Todorov, *age*, s. 26.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

ları tarihinin en önemli özelliklerinden biri, yorumlamanın lehine işleyen büyük bir dengesizliktir: Yorumlama ilkesiyle değil, bu dengesizlikle mücadele etmek gerekir.”⁴³

Akademisyenin sahip olması gereken en önemli özelliklerden biri tahlilden analiz ve senteze gitmek olmalıdır. Her makale ve kitap bir nevi bir terkinin yansıması olmakla birlikte, asıl terkin orijinal bir neticeyi işaret eden sentezin karşılığıdır. “Çünkü *tahlil*, vak’aları birer birer gösterdiği hâlde, *terkin*, tahlil neticesinde elde edilen unsurları mezc ve tertip ile, ölmüş hakikatleri en küçük noktasına kadar canlandırır ve umumî çizgileri ile tespit eder.”⁴⁴ Böylece birçok terkinin birleşimiyle senteze ulaşılır.

Çelişkili ve Tutarsız Yargılardan Kaçınmak

Akademisyen mantık biliminin temel terim ve yaklaşımları ile akıl yürütme yolları üzerine düşünmelidir. Söz gelişi araştırmacıların çelişkili bilgi, yorum ve yargılardan uzak durmaları çok önemlidir. Bunun için “çelişki”nin ne olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Çelişki, düşünmenin ve bilimsel düşüncenin merkezinde yer alan bir kavramdır. Akademisyen çelişkinin sekiz şartını⁴⁵ bilmeli ve yargılarında çelişkiye düşmemek için azamî gayret göstermelidir.

Metot/Usul Eksikliği

“Akademisyenin Sahip Olması Gereken Özellikler” bölümünün başından buraya kadar ele alınan her alt başlıkta dile getirilenler aslında genel olarak bilimsel metot, özel olarak ise “Yeni Türk Edebiyatı” araştırmalarında takip edilmesi veya edilmemesi gereken metotlar, yani usullerle ilgilidir. Bilimsel çalışmalarda, Tunca Kortantamer’in “Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlıları” başlıklı yazısında örneklerini verdiği türden yanılgılar yapılmaması

⁴³ Tzvetan Todorov, *age*, s. 43.

⁴⁴ M. Fuad Köprülü, *agm*, s. 63.

⁴⁵ Çelişkinin sekiz şartı için bk. Rıza Filizok, “Çelişki Nedir?”, 17.01.2009 tarihinde <http://www.ege-edebiyat.org/docs/533.pdf> adresinden erişildi.

için bu usullere azamî derecede riayet edilmelidir. Tunca Kortantamer söz konusu yazısının başında akademik hayatı boyunca incelediği birçok yüksek lisans ve doktora tezi ile doktor ünvanına sahip, doçentlik sınavına girmiş olan akademisyenlerin yayınlarının akademik ölçülere göre çok yetersiz olduklarını, özellikle genç bilim adamlarının teknik, teori ve metot bakımlarından inanılması güç yanlışlar yaptıklarını, hatta bazen ortaya ürkütücü tabloların çıktığını belirtir.⁴⁶

Tunca Kortantamer bu yazısında en çok metot/usul yanlışları üzerinde durmaktadır. Gerçekten de akademisyenlerin önündeki en önemli engel metot bilgisinin eksikliğidir. Çünkü yanlış metotların yanlış sonuca götürdüğü kesindir. “Tahsîl-i kemâlât kem âlât ile olmaz.” darbimeseli yanlış metotla doğru bilgi ve yargıya ulaşamayacağını anlatan çok özlü bir sözdür. Bu sebeple akademisyenin en çok dikkat etmesi gereken nokta metot üzerine yoğunlaşmak olmalıdır.

Metot noktasında yaşanan sorunların yanı sıra akademisyenin önündeki en önemli engellerden bazıları da atalet, titiz çalışmama ve çeşitli engeller karşısında çalışmaktan soğumaktır. Celâl Tarakçı'nın sık sık tekrarladığı “Her işte mâni, ilimde mevâni vardır.”⁴⁷ cümlesi bu durumu en iyi özetleyen bir sözdür. Araştırmacı karşısına çıkan en küçük zorluk veya engelde hemen çalışmaktan soğur, dikkati dağılır, kendini tekrar kaldığı yerden çalışmaya veremezse bu onun için önemli bir kayıp olacaktır. Dikkatini ve ilgi alanlarını çok fazla dağıtmayan, her seferinde kaldığı yerden tekrar çalışmaya devam edebilen bir akademisyenin ise kaynaklara ulaştıktan sonra en çok yoğunlaşması gereken konu yargılarında bilimsel olmak için azamî gayret göstermek olmalıdır. Bunun için de akademisyen titiz davranmak, elindeki bilgi ve kaynakları sorgulamak, çalışmasını bilimsel temeller üzerine oturtmak

⁴⁶ Tunca Kortantamer, “Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlışları”, **Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi**, S. 7, İstanbul 1993, s. 337. Bu konuda ayrıca bk. Mustafa Bal, “Evet, Üniversitemizde Edebiyat ve Dil Eğitimi Eksik, Ama Neden Acaba?”, **Varlık**, S. 1164, Eylül 2004, s. 79-83.

⁴⁷ Celâl Tarakçı'dan naklen aktaran Mehmet Aydın, “Dert Daima Mevâni'den Söyletir”, **Prof. Dr. Celâl Tarakçı Armağanı**, Birleşik Yayınları, Ankara 2008, s. 25.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

zorundadır. Aksi takdirde ya yanlış yargılarda ya da sığ yorumlarda bulunmuş olacaktır.

B. Bilimsel Bir Araştırma Yazılırken Dikkat Edilmesi Gerekenler

Bilimsel bir araştırmanın yazımı genel hatlarıyla üç aşamadan oluşur:

- a) Yazmaya başlamadan önce,
- b) Yazarken,
- c) Yazma işleminin sonunda yapılması gerekenler.

Bütün bunlar ayrı ayrı özellikler gösterir. Bu aşamalarda akademisyenin uyması gerekenler aynı zamanda alanın araştırma ve yazma usullerini de ihtiva etmektedir.

Yazmaya Başlamadan Önce

a) *Amacın Belirlenmesi:* Nitelikli bir makalenin taşınması gereken en önemli özellik bilime bir yenilik getirmek, bir konuya farklı bir bakış açısı veya teknikle yaklaşmak, daha önceden ele alınmamış bir konuyu ilk defa uzun soluklu, tahlillerle, yorumlarla değerlendirerek incelemek şeklinde olmalıdır. Akademisyen böyle bir makale yazmadan önce, yazarken ve yazdıktan sonra aşağıdaki sorulara cevap aramalıdır:

1. Bu yazı hangi meçhulün çözümüne katkıda bulunacak veya edebiyat bilimine ne katacak?
2. Bu yazı konusu ve konunun ele alınışıyla orijinal midir? Benzerleri daha önceden yazılmış mıdır?
3. Bu yazı alıntılara mı boğulacak yoksa daha çok kendi düşüncelerim, tespit ve yorumlarımla mı zenginleştirilecektir?
4. Bu yazı hangi yanlışları düzelterek veya hangi eksikleri tamamlayacaktır?

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

5. Söylediklerimi, benden önce kimsenin söylemediğinden emin miyim?

Jean-Paul Sartre *Edebiyat Nedir* adlı eserinde yazma eyleminde bulunan her bireye bu bağlamda şu soruları yönelir:

1. "Hangi amaç uğruna yazı yazıyorsun? Ne gibi bir işe giriştin ve neden bu iş yazmayı gerektiriyor?"

2. "Söyleyecek bir şeyiniz mi var? Bunun anlamı şudur: Başkalarına aktarılacak kadar değerli bir şeyiniz var mı?"

3. "Dünyanın hangi görünüşünü örten perdeleri kaldırmak istiyorsun, bu ortaya çıkarışla hangi değişikliği getirmek istiyorsun?"⁴⁸

b) Konunun Sınırlandırılması: Bir akademik araştırmayı sistemli çalışarak tamamlamanın en önemli basamaklarından biri konunun sınırlandırılmasıdır. Konuyu gereksiz yere geniş tutmak; hem dikkat dağınıklığına, hem zaman kaybına hem de yazarın orijinal tespitler yapabilmek noktasında konu üzerinde yoğunlaşmasına engel teşkil etmektedir. Bu sebeple konuların çok bilinçli bir şekilde sınırlandırılması ve çalışmanın amacının iyice düşünülerek araştırmaya başlanması son derece önemlidir. Diğer taraftan sınırları iyi çizilmemiş bir konuyu çalışırken akademisyen, çok geniş bir alana yayılır ve çalışması yüzeysel kalır. Oysa sınırlar iyi belirlendiğinde dar bir alanda mümkün olduğunca derine inilir ve pek çok problem çözüme kavuşturulur.

Burada en çok edebî metin incelemelerinde karşılaşılan önemli bir zaafıtan bahsetmekte de yarar vardır. Bu zaaf akademisyenlerin edebî bir metni incelemeyi, belli bir bakış açısı, metot veya kurama göre ele almak için soyunduğu çalışmasında daha çok zaman, mekan, kişiler, tema gibi unsurlar üzerinde durup, âdeta eserin geniş bir özetini yapmaları ve araştırmanın hedefinden sapmalarıdır. Birçok makalenin yüzeysel bir çerçeveyi aşamamasının ardında akademisyenin daha en başta neyi araştıracağını bilmeden, bir hevesle, arayacağı şeyi o metinde bulup bulamayacağı konusunda şüphe duyduğu halde çalışmaya başlaması yatmaktadır.

⁴⁸ Jean-Paul Sartre, *Edebiyat Nedir*, çev. Bertan Onaran, Can Yayınları, İstanbul 2005, s. 30-31.

c) *Başlık-İçerik Uyumlu*: Bugün bazı yazılarda karşılaşılan önemli bir sorun akademisyenin niyeti ile bitirdiği makalenin başlığı ve kapsamı arasında var olan tutarsızlıktır. Yani bazı makalelerde metnin içeriği ile yazının başlığı tam olarak örtüşmemekte, araştırmacı üzerinde çalıştığı konuyu tam olarak anlatamamış olmakta ve çoğu zaman da konunun dışına çıkmaktadır.

Bazı makale ve kitap başlıkları okuru kendine çeksin diye cazip/sıra dışı bir terkiiple sunulmakta, ancak bu tür çalışmaların bir kısmı okuru hayal kırıklığına uğratmaktadır. Çünkü okur metni eline alıp okumaya başladığında başlıkta yer alan terim veya özel isimlerin yoğun bir şekilde işlenmediği, başka başka konuların ele alındığı bir metinle karşılaşmaktadır. Bu uygulama bilim ahlâkına da sığmaz. Çünkü bir şekilde okur aldatılmaktadır. Bu sebeple akademisyen metin ne anlatıyorsa ona göre en uygun başlığı seçmeli ve eserini öyle yayınlamalıdır.

Yazarken

Türk akademisyenlerinin kitaplarında ve özellikle makalelerinde düştükleri en önemli hata ele alacakları konuya giriş yapmadan, o konuda daha önce yazılmış gerekli gereksiz birçok bilgiyi uzun uzun sıralamalarıdır. Söyleyecek yeni bir şey bulmakta zorlanan yazarlar daha çok başkalarının söyledikleriyle yetinerek ortaya kısır, yetersiz ve gerçek anlamda bilimsel olmayan bir metin koymakta, böylece asıl mesele üzerine yoğunlaşmak yerine makalelerini tali meselelere hapsedmektedirler.

Akademisyenlerin düştükleri bir diğer önemli hata da makalenin girişinde ele alacağı asıl konuyla çok da ilgili olmayan yan konular hakkında uzun açıklamalar yapmalarıdır. Hatta bazı makalelerin neredeyse yarıya yakını bu tür doldurma bilgilerle oluşturulmaktadır. Yazar asıl konuya kısa bir girişten sonra yöneleceğine, bu tür uzun girişlerle hem asıl konudan uzaklaşmakta hem de çalışmasını gereksiz bilgi yığını ile doldurmaktadır.

Bu bağlamda, akademisyenler araştırmalarını kaleme alırken aşağıdaki noktalara özenle dikkat etmelidirler:

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

-
- a) Daha önceden ulaşılmamış olan bilgi, belge, yorum, tespit, tahlil ve sonuçlara ulaşmaya çalışmak,
- b) Mecbur kalmadıkça makaleleri biyografik, bibliyografik ve edebiyat tarihine ait bilgilerle doldurmamak,
- c) Makalelerde konulara bütüncül bir açıdan bakmak, farklı bakış açıları getirmek, meselelere eleştirel yaklaşmak,
- ç) Çalışmaları yüzeysel ve aktarma bilgilerle doldurmayıp orijinal yorumlarla zenginleştirmek,
- d) Konuları derinliğine işlemek, üstünkörü geçmemek, yeni yargılarda bulunmak,
- e) Eksik belge bırakmamaya, ilgili bütün kaynaklara ulaşmaya çalışmak,
- f) Mümkün olduğunca kaynakların en eski yayınlarına ulaşmak,
- g) Bir edebî metinle ilgili araştırmayı kaleme alırken şair veya yazarın söylediklerini değiştirerek uzun uzun alıntılar yapmak yerine makaleyi mümkün olduğunca yorumlarla, farklı bakış açılarıyla, orijinal tespitlerle zenginleştirmek,
- ğ) Olgun, analizci, eleştirel yaklaşımla, daha çok kendi yorumlarınızı sunan metinler oluşturmak,
- h) Cümle yapısı düzgün, paragraflar ve birimler arasında sağlam mantık ilişkileri kurulmuş yazılar hazırlamak,
- ı) Uzun cümleler anlaşılabilirliği zorlaştırdığı için çoğunlukla kısa cümlelerle yazmaya çalışmak,
- i) Diğer disiplinlerden istifade etmek.

Yazma İşleminin Sonuna Doğru

Bir yazı, ele alınan konunun araştırmacı tarafından yeterince izah edildiğine inanıldığı noktada son bulmalıdır. Yazma işlemi devam ederken ve yazma eyleminin sonuna doğru akademisyen şu noktalara dikkat etmelidir:

- a) Araştırmacı, yazısında verdiği bilgilerin doğruluğundan emin olmalı, emin olmadığı bilgiler varsa, onların doğruluğunu

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

teyit ettikten sonra yazısına son şeklini vermelidir. Ya da kesin hüküm veremiyorsa bunu dürüstçe belirtmelidir. Çünkü bu durum başka akademisyenlerin o konuya eğilmesine ve bir bilinmeyen ortadan kalkmasına vesile olabilecektir. Aksi takdirde, metin içinde verilen tarihlerde ve her türlü bilgide, yapılan yorumlarda önemli hatalar olması okurları, araştırmacının işini önümsemediği yargısına götürecektir.

b) Çoğu makale, kitap veya tezde “Sonuç” bölümlerinin metin boyunca söylenenlerin tekrarından ibaret olduğu görülmektedir. Bu bölümlerde araştırmacı ulaştığı ve metin içinde aktardığı sonuçları bu sefer bir kaynaktan alıntı yapmadan sunmaktadır. Üstelik bu kısa olan, etkili, çarpıcı, yeni bilgi ve yorumların aktarılacağı umulan sonuç bölümleri, bazen metnin tümünden daha kısır olarak hazırlanmaktadır.

c) Diğer taraftan akademisyen sadece orijinal sonuçlara ulaşmak, birtakım bilinmeyenleri çözmek için çabalarken bazen yeni bir sorunu da keşfetmenin gayreti içinde olmalıdır. “İngiliz yazarı ve düşçüsü Thomas De Quincey -on dört cilt tutan eserlerinin binlerce sayfasının bazılarında- yeni bir sorunu keşfetmenin eski bir sorunun çözümünü keşfetmek kadar önemli olduğunu”⁴⁹ yazmaktadır. Bu sebeple araştırmacı sadece bir sorunu çözmek değil, bir problemin varlığını tespit işiyle de uğraşmalıdır.

ç) Nitelikli makalelerde araştırmacının üslubunun oturmuş olması, akademisyenin imla ve noktalama hatası yapmamak için özel bir çaba harcaması, yazısını bir kez değil, birçok kez okuyup gerekli düzeltmeleri yaptıktan, yazısını içerik açısından olduğu gibi imla ve noktalama açısından da mümkün olduğunca hatasız olarak tamamlaması gerekir.

Akademisyen makale, kitap veya tez olsun, bütün çalışmalarını, bitirdikten sonra kendisi en az iki üç kez titiz bir şekilde okumalı ve bu okumalarının yanı sıra alanındaki diğer birkaç akademisyene de okutturmalıdır. Çünkü kişi, kağıttaki yazıyı değil zihnindeki okur. Bu hatalar ikinci ve üçüncü okumalarda görü-

⁴⁹ Jorge Luis Borges, *Şu Şiir İşçiliği*, çev. Mukadder Erkan, De Ki Basım Yayın, Ankara 2007, s. 9.

lebilmekte; ancak yazım hataları, yazarın gözü aşinalık kazandığı için olsa gerek, daha çok başka gözler tarafından tespit edilebilmektedir.

Bazı akademisyenlerin bir çalışmayı bitirdikten sonra yazısını ikinci defa okumak zahmetine bile katlanmadıklarına, bu sebeple de çok sayıda yazım, noktalama ve anlatım hatası yaptıklarına şahit olunmaktadır. Söz gelişi "büyük harf yerine küçük harf kullanımı, dahi anlamındaki 'de'nin bitişik yazılması, dahi kelimesinin dâhi, dâhî şeklindeki yazılışları, iki ayrı kişinin arasında virgül koymayarak isimlerin karışmasına yol açmak, harfleri yanlış yazarak anlamı tamamen değiştirmek, ('Türk Dünyası Araştırmaları' yerine 'Kürk Dünyası Araştırmaları' yazmak gibi)⁵⁰ en çok karşılaşılan imla hatalarındandır.

d) Bazı yayınlarda imla konusunda özensiz davranıldığı görülmektedir. Araştırmacı nasıl yazıldığını hatırlayamadığı bütün kelimelerin doğru yazımı için mutlaka *İmla Kılavuzu'*na veya *Türkçe Sözlük'e* bakmalıdır. Diğer taraftan bazı yayınlarda da kelimelerin yazımı noktasında tutarsız davranıldığı gözlerden kaçmamaktadır. Söz gelişi bazı kelimelerin veya bazen aynı kelimenin bir yerde uzun ünlüsü gösterilirken bir başka yerde gösterilmemektedir. Akademisyen orijinal bilgi ve yorumlara ulaşmaya çalışırken bir taraftan da çalışmasını dil olarak mümkün olduğunca kusursuzlaştırmanın yollarını aramak durumundadır.

e) Türkçeyi bilim dili olarak kabul etmiş bütün akademisyenler üsluplarını giderek geliştirmelidirler. Bunun için kısa ve sağlam bir cümle yapısına kavuşmak yolunda kendi yazdıkları üzerinde uzun uzun düşünmeleri yerinde olacaktır. Diğer taraftan akademik çalışmalarda en çok özne eksikliğinden, bazen de nesne, tümleç ve yüklem eksikliklerinden kaynaklanan anlatım bozuklukları ile karşılaşmaktadır. Araştırmacıların bu konuda daha titiz olması şarttır. Tabii akademik çalışmalarda karşılaşılan onlarca anlatım sorunu daha vardır. Akademisyen üslubunu geliştirdikçe bu sorunlar muhakkak ki giderek azalacaktır.

f) Akademisyenler bir bilim dili olarak Türkçeyi kullanmada özen göstermelidir. Araştırmacının dili bilim dilinin gerek-

⁵⁰ Tunca Kortantamer, *agm*, s. 343.

leri olan kesinlik, objektiflik ve tutarlılık gibi kriterlere uygun; açık ve anlaşılır bir anlatıma sahip olmak durumundadır. Zorlama yorumlar dili de zorlar; duygusal yargılar ise dili de araştırmayı da bilimsellikten uzaklaştırır.

g) Akademisyenin dili ne çok eski ne de çok yeni olmalıdır. Akademisyen çalışmalarında ne çok eski bir dil kullanmalı ne de çok yeni bir dile saplanıp kalmalı, Türkçenin yüzlerce yıl boyunca işlene işlene bugüne ulaşmış olan kültür, sanat ve medeniyet dilini kullanmak için özen göstermelidir.

ğ) Birinci tekil ve çoğul ekleriyle kurulan anlatımlar bilim diline uygun değildir. Bu sebeyle akademisyen bu tür anlatımlardan kaçınmalı ve bu tür kullanımları en aza indirmelidir.

h) Akademisyenin alıntı yaparken daima bir kaynaktan aynen almak yerine, bazen de kendi değinmeleri, kelime değişiklikleri, ekleme ve çıkartmalarla yeni bir yapı kurması yerinde olacaktır. Tabii bu arada kaynak göstermeyi ihmal etmemelidir.

ı) Kitap ve tez gibi uzun çalışmalarda akademisyenin “dizin” hazırlaması çok önemli ve faydalıdır.⁵¹ Böylece alanın çalışanları o kitap veya tezde aradıkları bir özel adı veya terimi rahatlıkla bulabileceklerdir. Dizin hazırlarken akademisyenin harcayacağı zaman araştırmacıların elde edecekleri tasarrufla kat kat telafi edilmiş olacaktır.

Genç bir bilim adamı akademik hayatının başlarında tez hazırlarken nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda nitelikli bir kaynak olan *Tez Yazma Sanatı*⁵² adlı çalışmayı okumalıdır. Ayrıca edebiyat bilimi dünyasına adım atan akademisyen adaylarına Orhan Şaik Gökyay'ın *Destursuz Bağa Girenler*'i⁵³ lisansüstü eğitimlerinin ilk yılında muhakkak okutturulmalıdır.

⁵¹ Selçuk Çıkla, “Sosyal Bilimciler İçin Word’de Dizin Hazırlama”, *Bilgi Dünyası*, C. 7, S. 1, Nisan 2006, s. 114-120. Aynı yazı için bk. http://fenedebiyat.erkincan.edu.tr/userfiles/file/selcuk_cikla/Sosyal.pdf

⁵² Michel Beaud, *Tez Yazma Sanatı*, Söylem Yayınları, çev. Ayşe Meral, İstanbul 2001.

⁵³ Orhan Şaik Gökyay, *Destursuz Bağa Girenler*, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul 2007.

C. Kaynaklara Ulaşmak

Bilgi, tarih boyunca birbirine eklenerek bugün devasa bir boyuta ulaşmıştır. Geçmişte yapılan her çalışma, bulunan her yeni bilgi bugünün araştırmacısı için bir kaynak, bir malzeme teşkil etmektedir. Bu nedenle orijinal bir çalışma yapmak, yeni bilgilere ulaşmak için araştırmacı muhakkak geçmişin birikiminden istifade edecektir.

Edebiyat araştırmacısının önündeki en önemli sorun kaynaklara ulaşma konusunda yaşanmaktadır. Zaman darlığı ve maddî imkanlarının sınırlı olması; araştırmacının güncel yayınları yeterince takip edememesi, eski harfli kaynaklara veya baskısı olmayan eserlere daha rahat ulaşabileceği şehirlere sık sık gidememesi neticesini doğurmaktadır. Ancak bu engellerin hiçbiri akademisyenin başladığı bir araştırmayı sürdürüp bitirmesinin önündeki aşılabilir engeller değildir.

Edebiyatımızda bilinmeyenleri tespit etmek veya yanlış bilinenleri düzeltmek için orijinal belgelere gitmekten başka çare yoktur. Böylece bir taraftan bugüne kadar tespiti yapılamamış noktalardaki eksiklikler giderilebilecek, diğer taraftan da onlarca yıl boyunca doğru zannedilen bazı bilgilerin yanlışlığı ortaya konabilecektir. Söz gelişi Fazıl Gökçek *Bir Tartışmanın Hikâyesi: Dekadanlar* adlı çalışmasında Ahmet Mithat'ın "Teslim-i Hakikat" başlıklı yazısına Servet-i Fünûncuların zaviyesinden bakan araştırmacıların düştükleri yanlışlığı dönemin kaynaklarına ulaşarak ve bunları objektif bir şekilde değerlendirmeye çalışarak ortaya koymuştur.⁵⁴

Akademisyen, üzerinde çalıştığı konu ile ilgili birincil kaynaklara muhakkak ulaşmak durumundadır.⁵⁵ Aksi takdirde

⁵⁴ Fazıl Gökçek, *Bir Tartışmanın Hikâyesi: Dekadanlar*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2007, s. 9-10, 22-25.

⁵⁵ "Bilimsel çalışmaların üç temel aşamasını oluşturan *gözlem, analiz ve sentez*, edebiyat araştırmaları için de geçerli olan yöntemlerdir. Bunlardan önce ise veri/malzeme toplama ve kaynak tarama işlemi gelmektedir. Edebî metne sistemli bir şekilde yaklaşmak, öncelikle alanla ilgili temel kaynaklara vakıf olmayı gerektirmektedir." Osman Horata, "Kaynaklar", *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, 3. bs., Ankara 2005, s. 17.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

çalışmasını bitirmemeli, o kaynaklara ulaşıncaya kadar çalışmasının yayınlanmasını ertelemelidir. Çünkü üzerinde çalışılan konu ile ilgili daha önceden yapılmış önemli kaynakları görmemek akademisyen için çok büyük bir kusurdur. Söz gelişi Necati Cumalı'nın sanatı inceleniyorsa Songül Taş'ın ilgili kitabını,⁵⁶ Osman Cemal Kaygılı'nın hikâyeciliği üzerine çalışılacaksa Mustafa Apaydın'ın eserini,⁵⁷ *Rûbab Mecmuası*'nın bir yönü ele alınacaksa Nâzım H. Polat'ın ilgili kitabını,⁵⁸ bir edebiyat terimi üzerine çalışılıyorsa bu terim hakkında daha önce yapılmış nitelikli yayınların tamamını elde edip okumak şarttır. Bu önemli eserleri görmeden bitirilmiş bir çalışma bilimsel anlamda kusurlu olacaktır.

Araştırmacıya zaman ve maddî kazanç sağlayacak en önemli konulardan biri de hangi kaynaklara hangi kütüphanelerde ulaşılabileceğinin bilgisine sahip olmaktır. Bu konuda onun en önemli yardımcısı internet, CD ve DVD gibi bilgi depolama araçlarıdır.⁵⁹ Bir araştırmacının sonuçlandırılması kaynaklara ulaşmaya bağlı olduğuna göre, akademisyen bu araçları kullanarak aradığı kaynakların hangi kütüphanelerde bulunduğunu veya bulunmadığını rahatlıkla öğrenip vakit ve nakit tasarrufu sağlayabilir. Bugün için Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde görev yapan "Yeni Türk Edebiyatı" akademisyenlerinin üzerinde çalıştıkları konularla ilgili olarak ihtiyaç hissettikleri kaynakların çoğu İstanbul ve Ankara'daki kütüphanelerde bulunmaktadır. Bu bağlamda akademisyenlerin aradıkları kaynakların İstanbul ve Ankara kütüphanelerinden hangisinde bulunduğunu -o şehre gitmeden önce- tespit edebilecekleri web sayfalarının bir kısmı aşağıda verilmiştir:

⁵⁶ Songül Taş, **Necati Cumalı ve Oyunları**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001.

⁵⁷ Mustafa Apaydın, **Osman Cemal Kaygılı'nın Hikâyeciliği**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2006.

⁵⁸ Nâzım H. Polat, **Rûbab Mecmuası ve II. Meşrutiyet Dönemi Türk Kültür, Edebiyat Hayatı**, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.

⁵⁹ Millî Kütüphane'nin hazırlattığı "Eski Harfli Türkçe Basma Eserler Bibliyografyası" ve "Cumhuriyet Dönemi Makaleler Bibliyografyası (1923-1999)" adlı CD'ler akademisyenlerinin mutlaka bulundurmaları gereken kaynaklardır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

İstanbul

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi:
www.isam.org.tr

Beyazıt Devlet Kütüphanesi: www.beyazitkutup.gov.tr

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane Katalogları:
http://application2.ibb.gov.tr/kitapkatalogu

Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi:
http://193.254.228.71/Yordam.htm

İstanbul Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire
Başkanlığı: http://www.kutuphane.istanbul.edu.tr/

Ankara

Millî Kütüphane: http://www.mkutup.gov.tr/

TBMM Kütüphanesi: http://www.tbmm.gov.tr/kutupha
ne/index.htm

İstanbul ve Ankara dışındaki şehirlerde bulunan halk kütüphaneleri ile üniversite kütüphaneleri de araştırmacılara yardımcı olmakta; ancak bunlarda yukarıda adresleri verilen kütüphanelerdeki kaynakların çok azına ulaşılabilmektedir. Belki Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi gibi bazı üniversite kütüphaneleri ile çok az sayıdaki halk kütüphanelerinde de araştırmacılar aradıkları bazı kaynaklara ulaşabilirler; ancak aranan çoğu kaynağı yukarıdaki adreslerden ve kütüphanelerden temin etmenin mümkün olduğunu da unutmamak gerekir.

C.1. Kaynak Türleri

İsmail Çeşli, edebiyat biliminin yirmi civarında temel kaynak çeşidine sahip olduğunu belirtir ve bu kaynak türlerinin adlarını şöyle verir: Sözlükler, bibliyografyalar, ansiklopediler, edebiyat tarihleri, genel kaynaklar, teorik eserler, antolojiler, monografiler, biyografiler, tezler, şerh ve tahlil kitapları, armağan kitapları, makaleler/bildiriler, hatıralar/günlükler, mektuplar, mülâ-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

katlar, dergi ve gazeteler, arşivler, sözlü kaynak (yaşayan kişiler), edebiyat biliminin yardımcı kaynakları.⁶⁰ Bunlar dışında edebiyat yıllıkları da diğer bir kaynak çeşidi olarak anılmalıdır.⁶¹ Araştırmacı bu kaynakların hiçbirini küçümsemeden veya bazı kaynaklara gerekenden fazla değer vermeden çalışmalarında bunların işine yarayanlarını muhakkak kullanmalıdır.

a. Birincil Kaynaklar: Edebî eserler olmaksızın inceleme, değerlendirme ve eleştiri yapmaya imkân olmadığına göre, edebiyat biliminin aslî kaynaklarının edebî metinler olduğunda şüphe yoktur. Yani "Edebiyat biliminin temel problemi ve çalışma sahası, edebiyat, edebî eser ve edebîliktir."⁶² O halde edebî metinleri "Birincil Kaynaklar" grubundan saymak şarttır. Bunlar arasında şiir, hikâye, roman, piyes gibi kurmaca metinler sanatkârın sanat yönünün; deneme, mektup, günlük, hatıra gibi yarı kurmaca sayılabilecek metinler ise sanatının yanı sıra sanatkârın hayatı, meseleler karşısındaki tavırları ve dünya görüşünün aydınlatılması noktasında değer taşıyan birincil kaynaklardır.

Gazete ve dergiler de edebiyat biliminin birincil kaynakları arasında yer alır. Nasıl ki eski Türk edebiyatı bilim dalında "Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şair, şiir, tür"⁶³ ve bilgiye divan şiiri mecmualarında ulaşılabiliriyorsa, bunun gibi Tanzimat sonrasındaki gazeteler ve mecmualar da şair ve yazarların çoğu eserinin ilk yayını veya kitaplarına girmemiş yayınları hakkında edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır.

b. İkincil Kaynaklar: Edebî metin ve sanatkâr hakkında bilgi ve değerlendirmelerin yer aldığı makaleler, kitaplar, tezler, yabancı dildeki kaynaklar, sanatkârlarla yapılmış söyleşi ve mülâkatlar, sanatkârların yaşayan akraba ve arkadaşlarıyla yapılan gö-

⁶⁰ İsmail Çetişli, *Edebiyat Sanatı ve Bilimi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s. 357-387.

⁶¹ Tevfik Sütçü, "Sosyal Bilimlerde Araştırma Kaynağı Olarak Almanaklar, Sâlnâmeler ve Yıllıklar", *İlmî Araştırmalar*, S. 18, Güz 2004, ss. 79-92.

⁶² İsmail Çetişli, *age*, s. 354.

⁶³ Yaşar Aydemir, "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", *Turkish Studies*, Volume: 2/3, Summer 2007, s. 123.

rüşmeler, sözlükler, anketler, sanat çevrelerinde birlikte bulunduğu arkadaşlarının hatıraları da araştırmalarda muhakkak ulaşılabilecek önemli kaynaklardır.

c. Üçüncül Kaynaklar: Birbirine en yakın iki bilim dalı olan edebiyat ve tarihin kaynakları disiplinlerarası araştırmalarda muhakkak kullanılmalıdır. Edebî metinlerin bazı tarihî vakaların anlaşılmasında⁶⁴ veya tarih kaynaklarının bazı edebî metinlerin anlaşılmasında yararlı olabileceğini göz ardı etmemek gerekir. Ancak özellikle tarihî vakalara gönderme yapan edebî metinlerin yine de sıkı bir eleştiri süzgecinden geçirilmesi gerekmektedir.⁶⁵ Tarih dışında sosyoloji ve psikoloji biliminin kaynakları da edebiyat araştırmalarında akademisyenin faydalanması gereken üçüncül kaynaklardan sayılmalıdır.

Akademisyen hiçbir kaynağı küçümsememeli, ancak lisans tezleri ve internetteki bazı metinlere karşı temkinli yaklaşmalıdır.

C.2. Akademisyenin Sahip Olması Gereken Önemli Bilgi Kaynakları

Hangi bilim dalında çalışırsa çalışsın her edebiyat akademisyeni aşağıdaki bilgi alanlarında kendini sürekli bir şekilde geliştirmelidir.⁶⁶ Aksi takdirde alanının gerektirdiği donanım kavuşması daima gecikecektir.

⁶⁴ "Edebî eserler tarihî bir vâkiayı doğrudan ele almamakla birlikte, tarihi aydınlatma açısından değer taşırlar." Kadir Atlansoy, "Edebî Metinlerin Tarih Kaynağı Olarak Değeri", *Tarih Boyunca Türk Tarihinin Kaynakları Semineri*, 6-7 Haziran 1996, Bildiriler, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1997, s. 24. Bu konuda ayrıca bk. Ali Fuat Bilkan, "Tarih Araştırmalarında Edebî Metinlerin Değeri ve Divanların Tarihçiye Sundukları", *Yağmur*, C. 6, S. 23, Nisan-Mayıs-Haziran 2004, s. 36; Kenan Erdoğan, "Edebî Eserlerden Tarih Belgesi Olarak Yararlanma: Divanlardaki Tarih Manzûmeleri", *Türkler*, C. 11, Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 708-709.

⁶⁵ Bu konuda bk. Necdet Öztürk, "Tarihçi ve Edebiyatçının Bazı Ortak Problemleri ve Çözüm Yolları", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S. 140, Eylül-Ekim 2002, s. 11-16.

⁶⁶ Bir akademisyenin kendini geliştirebilmesi için önce eksiklerini bilmesi, bunların farkında olması gerekir. Alanımızın hem eğitim-öğretim süreçlerinde hem de akademik çalışmalarda yaşanan problemlerine değinen şu

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

a. Osmanlı Türkçesi Bilgisi

Yeni Türk edebiyatı akademisyeninin iyi derecede Osmanlı Türkçesi bilgisine sahip olması şarttır. Bu bilgi sayesinde hem karşılaştığı eski harfli metinleri rahatlıkla okuyup anlayabilecek hem de araştırmalarını yürütürken önemli yanlışlıklara imza atmayacak ve okuma sürecinde büyük zorluklar yaşamayacaktır.⁶⁷

İyi derecede Osmanlıca bilgisine sahip olan akademisyen yine de ihtiyatı elden bırakmamalı ve özellikle şiirleri okurken daha fazla dikkatli olmalı, gerekli her durumda sözlüğe başvurmalıdır. “Edebî bir metinde geçen herhangi bir kelimenin terim, kişi, eser veya yer ismi olabileceğini, tarafımızdan bilinmeyen çeşitli karşılıklarının bulunabileceğini hiç düşünmeden, bildiğimiz ve aklımıza ilk gelen manasıyla yetinmek veya hafızamıza fazla güvenerek sözlüklere bakma gereği duymamak, çevrim yazı, nesre çevirme, açıklama, yorumlama ve sadeleştirme gibi işler sırasında yanılmama sebebiyet verebilir, dolayısıyla bilgi ve dikkat eksikliğimizi gösterir.”⁶⁸

çalışmalar akademisyenlerin de eksiklerini işaret eden önemli yayınlardan bazılarıdır: Süha Oğuzertem, “Üniversitelerde Türk Edebiyatı Eğitimi: Sorunlar ve Çözümler”, *Varlık*, S. 1158, Mart 2004, s. 4-12; Zehra İpşiroğlu, “Nasıl Bir Edebiyat Öğretimi?”, *Varlık*, S. 1158, Mart 2004, s. 13-17; Bâki Asiltürk, “Üniversitelerde Türk Edebiyatı Öğretimi”, *Varlık*, S. 1158, Mart 2004, s. 18-22; Hilal Aydın, “Öğrenci Gözüyle Türk Edebiyatı Eğitiminin Sorunları”, *Varlık*, S. 1159, Nisan 2004, s. 68-72; Dursun Ali Tökel, “«Edebiyat Yapma» Diyenlerin Edebiyat Eğitimi ve Öğretimine Dair”, *Varlık*, S. 1161, Haziran 2004, s. 59-65; Mustafa Bal, “Evet, Üniversitelerimizde Edebiyat ve Dil Eğitimi Eksik, Ama Neden Acaba?”, *Varlık*, S. 1164, Eylül 2004, s. 79-83.

⁶⁷ Bu konuda şu makale muhakkak okunmalıdır: Mehmet Gümüşkılıç, “Osmanlı Türkçesi Metinlerinin Yeni Harflere Çevrilmesinde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları”, *Akademik Araştırmalar Dergisi* (Osmanlı Özel Sayısı), Yıl: 2, S. 4-5, Ocak-Temmuz 2000, s. 405-435.

⁶⁸ Adem Ceyhan, “Türk Tarih ve Edebiyatı Araştırmalarında Usûl Üzerine”, *Yeni Türkiye* (Türkoloji ve Türk Tarihi Araştırmaları Özel Sayısı I), Yıl: 8, S. 43, Ocak-Şubat 2002, s. 437.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Osmanlı Türkçesiyle yazılmış bir metin üzerine çalışırken sözlük kullanmamak okuma sırasında önemli hataları beraberinde getirecektir. Söz gelişi “Tuyûr-ı hâcir-i sermâ tevahhuşiyle bütün” mısraındaki “hâcir” kelimesi sözlüğe bakılmadığı takdirde “hâcer/hacer” olarak okunabilir. Benzer şekilde “Ey gülşen-i şafaktan uçan mübtesim nigâr” mısraındaki “mübtesim” için sözlüğe bakılmadığı takdirde bu kelime “mübtesem” şeklinde okunabilir. Diğer taraftan “Ey handesinde muzmer olan nükte-i bahâr!” mısraındaki “muzmer” yerine “muzmir” yazılması durumunda anlamın yanlış olacağı kesindir.⁶⁹ Yine Namık Kemal’in bir murabbaında geçen “Değişmez fen mi vardır müstakır eşyâ mı kalmıştır” mısraındaki “müstakır”ı yazılışları aynı olduğu için “müstakar” şeklinde okumak mümkündür, ancak araştırmacının kelimenin siyak ve sibakına dikkat etmesi durumunda kelimenin yanlış okunması söz konusu olmayacaktır. Yazılışları aynı olan böyle kelimeler için sözlüğe bakmak o sebeple çok önemlidir.

Akademisyen -önemine binaen tekrar vurgulamak gerekirse- eski harfli bir metni okur ve Lâtin alfabesine çevirirken takıldığı, emin olamadığı her kelime için muhakkak sözlüğe bakmalıdır. Söz gelişi «leyl-âkîn, iklim, dümû’» gibi kelimelerin doğrularının sözlükte «leyl-âgîn, iklim ve dumû’» olduğu görülecektir. Araştırmacı şüphe edip sözlüğe baktığında bu gibi kelimelerin doğrularını rahatlıkla tespit edebilecektir.

Yazılışı aynı olan “vird-verd-vürd”, “seyr-sîr” gibi kelimeler ile yazılışları benzeyen “sükût-sukût”, “tehyîc-teheyyüc” gibi kelimeleri doğru okumak için yine sözlüğe bakmak, vezin kontrolü yapmak ve göz yanımlarını en aza indirmek için metni yavaşça ve dikkatlice okumak gerekmektedir. Diğer taraftan bazen matbu metinlerde basım hataları da görülebilmektedir. Söz gelişi “Islık çalar uzakta siyâh saçlı bir ağaç / Çapkın uçar semâya heyâyı hây rûzgâr” beytinin ikinci mısraında geçen “heyâ-yı hây” (هياى هياى) kelimesindeki “y” harfi fazla yazılmıştır, çünkü hem “heyâ-yı hây” diye bir kelime grubu yoktur hem de bu bu yazım vezne aykırıdır. Doğrusu “heyâ-hây” olmalıdır.

⁶⁹ Mısralar şu eserden alınmıştır: Hüseyin Sîret, *Leyâl-i Girzân*, Matbaa-i Ahmed İhsan, 2. bs., İstanbul 1909, s. 5, 72.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Araştırmacı bazen aradığı kelimeyi son elli yıl içinde yazılmış olan *Osmanlıca-Türkçe* sözlüklerde bulamayabilir. O zaman *Kamûs-ı Türki*, *Kamûs-ı Fransevî* gibi kamuslara ve *Farsça-Türkçe*, *Türkçe-Farsça*, *Arapça-Türkçe* ve *Türkçe-Arapça* sözlüklere de başvurması gerekecektir. Araştırmacı bazı kelimelerin sadece bu sözlüklerde bulunduğunu görecektir. Söz gelişi "Günün alevleri örmüştü bir şemîs-i füsûn"⁷⁰ mısraındaki "şemîs" in Osmanlıca-Türkçe sözlüklerde yer almadığı, bu kelimenin Farsça-Türkçe sözlüklerde "şemîsâ" şeklinde yer aldığı tespit edilecektir.⁷¹

Bu örnekleri artırmak mümkündür. Bu noktada özellikle eski harfli bir şiir üzerine çalışırken her mısra için vezin kontrolü yapmanın çok faydalı olacağını da belirtmek gerekir. Böylece kısa bir süre harcanarak önce vezin bulunacak, sonra da mısralar üzerinde yapılacak kontrollerle her mısraın doğru okunuşuna ulaşılabilecektir.

b. Bibliyografya Bilgisi

Bütün araştırmaların tamamlanabilmesi kaynak ihtiyacının karşılanmasına bağlı olduğuna göre bir öğretim üyesi akademik hayatı boyunca alanındaki yayınlardan haberdar olmak için sürekli çaba harcayacak demektir. Bu yayınlar eski harfli de olabilir yeni harfli de. Bu sebeple akademisyen hem mümkün olduğu kadar fazla yayından haberdar olmalı hem de hangi yayına nerede ulaşabileceği konusunda kendisini geliştirmelidir. Çünkü bir yayın hakkında bilgisi olup da ona en pratik bir şekilde nerede ve nasıl ulaşabileceğini bilmeyen bir kişi hem vakit hem de nakit kaybına uğrayacaktır.

Yeni Türk edebiyatı akademisyeni için avantaj olan, ancak aynı zamanda riskler de taşıyan önemli bir kaynakça birikimi

⁷⁰ Yusuf Ziya, "İklîl-i Şöhret", *İctihad*, S. 100, 3 Nisan 1330/16 Nisan 1914, s. 2266.

⁷¹ Mütercim Âsım Efendi, *Burhân-ı Katı*, Hazırlayanlar: Mürsel Öztürk-Derya Örs, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000, s. 724; Ziya Şükun, *Farsça-Türkçe Lügat/Gencîne-i Güftâr (Ferhengi Ziya)*, C. 2, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1984, s. 1329.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

oluşmuştur bugün. Bu birikim, eksikliğini hissettiği bir konuda çalışmaya başlarken onun ilk ve temel yardımcısıdır, ancak bu alanda yazılan birçok kaynaktaki yüzlerce alt bilginin ya eksik ya da yanlış olduğu da gözlerden kaçmamaktadır. Akademisyen eğer eleştirel bir yaklaşım sergilemezse o zaman bu birikim onu taklide sürükleyebilir. Bu sebeple “başkalarının bizden evvel yaptıklarını bilmemiz ve vardıkları neticeleri mesaimize mebdei hareket ittihaz etmemiz lâzımdır.”⁷², ancak bir taraftan da bu bilgileri eleştiri süzgecinden geçirerek değerlendirmemiz gerekmektedir.

Bilimde nitelikli bir kütüphaneye/kaynakçaya sahip bulunmadan başarılı olmak imkansızdır. Bu bağlamda “Arşiv yapan ilim yapar.”⁷³ cümlesi bilim adamının zengin bir kütüphaneye sahip olmasının önemini vurgulayan, üzerinde düşünülmesi gereken çok veciz bir sözdür.

c. Malî ve Hicrî Tarihleri Miladî Tarihe Çevirme Bilgisi

Bazı makale, kitap veya tezleri yazarken; faydalanılan eski harfli şiir ve yazıların yayınlandığı dergi ve gazeteler ile eski harfli kitapların yayın tarihlerinin milâdî karşılığının verilmediği görülmektedir. Bu önemli bir eksikliklerdir. Çünkü çoğu okur verilen mâlî tarihlerin milâdî olarak hangi tarihlere karşılık geldiğini bilemez. Oysaki okurun anlatılan konuyla ilgili daha sağlıklı bir yorum yapabilmesi için en azından dipnotta ilgili metnin yayın tarihi milâdî olarak da mutlaka verilmelidir.

Bu konuda akademisyenler şu iki kaynaktan en az birini kütüphanelerinde muhakkak bulundurmalıdırlar:

1. Faik Reşat Unat, *Hicrî Tarihleri Miladî Tarihe Çevirme Kılavuzu*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1994.
2. Yücel Dağlı-Cumhure Üçer, *Tarih Çevirme Kılavuzu*, 5 C., Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1997.

⁷² Gustave Lanson, *İlimlerde Usul: Edebiyat Tarihi*, çev. Yusuf Şerif, Remzi Kitabevi, İstanbul 1937, s. 40.

⁷³ A. Süheyl Ünver, “Gazetecilik ve Kültür Hayatı”, *Yıllık Gazetecilik Enstitüsü Dergisi*, S. 2, Kasım 1961, s. 198.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

ç. Terim Bilgisi

Terim meselesi, edebiyat akademisyeninin üzerinde titizlikle durması gereken bir konudur.⁷⁴ Rıza Filizok'un ifadesiyle "Terim meselesi, Türk bilim hayatının en önemli meselesidir."⁷⁵ Çünkü "Edebiyat metodolojisiyle uğraşanlara göre kavram bilgisinin teşekkül etmediği yerde ilmî bir çalışmadan söz edilemez."⁷⁶ Bunun için Türkçeyi bilim dili olarak kabul etmiş ve işlemeye çalışan bir bilim adamı, terim meselesiyle de muhakkak ilgilenmelidir. Zira akademik çalışmalarda zaman zaman terim bilgisinin azlığı ve terimler üzerine çokça düşünülmemesinin getirdiği sığ yorumlarla ve yanlış kullanımlarla karşılaşmaktadır. Akademisyen, hayatı boyunca kullandığı/kullanacağı terimlerin en azından sınırlarını bilmek için çaba harcamalıdır. Bilindiği gibi "Sınırları belirlenmemiş kelimeye kavram denmez, terim ise hiç denmez."⁷⁷ O halde akademik çalışmaların sağlam temeller üzerine bina edilebilmesi için kullanılan terimlerin anlam alanlarının iyi bilinmesi şarttır.

d. Alıntı Yapma / Dipnot-Kaynak Gösterme Bilgisi

Akademisyen bilim ahlâkının gereği olarak faydalandığı kaynakları dipnotta ve kaynakçada belirtmelidir. Aksi takdirde bilgi hırsızlığı yapılmış olur. Bilgi hırsızlığı/intihal (plagiarism) "Başkalarının fikirlerini ve başkalarına ait söylemleri kendine ait-

⁷⁴ Bu konuda bk. Şerif Aktaş, "Edebiyat İlmî ve Edebî Terminoloji Üzerine", *Millî Kültür*, S. 45, Haziran 1984, s. 20-23.

⁷⁵ Rıza Filizok, "Bilim Hayatımızın Önündeki Engel: Terim Meselesi", 17.01.2009 tarihinde <http://www.ege-edebiyat.org/modules.php?name=News&file=article&sid=226> adresinden erişildi.

⁷⁶ Mustafa Özbacı, "Şiire ve Şâire Dair Bazı Notlar", *Kültür Köprüsü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000, s. 86.

⁷⁷ "Prof. Dr. Sadık Tural İle Edebiyat Araştırmalarının Felsefî Zemini Üzerine Konuşmalar", Ropörtaj: Ayfer Yılmaz, *Türk Edebiyatı*, C. 26, S. 292, Şubat 1998, s. 7.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

miş gibi sunmak anlamına gelmektedir... *Plagiarism* entelektüel hırsızlıktır. Bilgi veya fikir hırsızlığı olarak da düşünülebilir.”⁷⁸

Bir araştırmada bulgular kaleme alınırken faydalanılan her kaynağın künyesi dipnotta ve kaynakçada muhakkak verilmelidir. Bilimsel araştırmaların en önemli özelliklerinden ikisi ileri sürülen fikir ve yargıların tartışılabilirliği ile faydalanılan kaynakların denetlenebilirliğidir. Bu sebeple muğlak ifadelerden kaçınmak ve tezinize kanıt teşkil edecek önemli bilgi ve bulguları başka kaynaklardan istifadeyle aktarmak çok önemlidir.

Genç araştırmacılar Türkiye’de ve dünyada en yaygın olarak kullanılan kaynak gösterme yöntemleri hakkında ve bu yöntemlerde farklı durumlar karşısında nasıl bir künye gösterme metodu izlendiğine dair çok fazla bilgi ve örnek bulabilecekleri *Kaynak Gösterme El Kitabı*’na⁷⁹ bakabilirler.

Dipnotların metnin sonunda değil, sayfa altlarında verilmesi okurların o eserden daha kolay faydalanmalarını sağlamaktadır. Bu sebeple akademisyenin özel bir durum yoksa sayfa altı dipnot sistemini uygulaması daha doğru olacaktır. Diğer taraftan uzun ve sayıca çok alıntı yapmaktan kaçınmak da çok önemlidir.

e. Araştırma Teknikleri Bilgisi

Genç akademisyenlerin araştırma teknikleri ile ilgili kaynakların en azından iki üç tanesini akademik hayatının başında temin edip okuması, bilimsel çalışmalarına bir ön hazırlık mahiyetinde ona destek olacaktır. Böylece yıllar sonra ulaşacağı bilinç seviyesine çok daha erken ulaşma imkanına kavuşacak ve araştırmalarında hem teorik hem de teknik bakımdan bilimselliği daha erken yakalayacaktır.

Türkiye’de yazılan veya Türkçeye çevrilen araştırma teknikleriyle ilgili kaynakça aşağıda “Bilimsel Araştırma ve Yazma Yöntemleri İle İlgili Kaynaklar” başlığı altında sunulmuştur.

⁷⁸ S. Serap Kurbanoglu, *Kaynak Gösterme El Kitabı*, Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği Yayınları, Ankara 2004, s. 2-3.

⁷⁹ S. Serap Kurbanoglu, *age*.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

f. Kültürel Birikim

Bir araştırmacı başarılı bir çözümleme yapmak, nitelikli bir eser ortaya koymak istiyorsa kendi kültür, dil, din, tarih, coğrafya ve sanat birikiminin temel kaynakları hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Kendi medeniyet havzamızın geçmişten gelen temel kaynakları olan kutsal metinler, peygamber ve evliyaların hayatları, mitoloji, eski edebiyatın birikimi, tarih-coğrafya bilgisi, halkın yaşamı ve halk anlatılarından haberdar olmak özellikle gelenekten esinlenerek üretilmiş metinlerin doğru yorumlanmasında önemli birer bilgi kaynağı niteliğini taşımaktadır. Bunlardan başka araştırmacı, sanatkârın ailesi, yaşadığı çevreler, arkadaş ve dostları, eğitimi, hatıraları, kişilik özellikleri, tutkuları, dünya görüşü/inancı, sanat anlayışı, etkilendiği sanatçılar/eserler/hareketler hakkında da birtakım temel bilgilere sahip olursa eserin çözümlenmesinde daha sağlıklı bir yol izlemiş olacaktır. Bunun için akademisyenin çok yazma hürsından kendini çekmesi ve bolca serbest okuma yapması gerekmektedir. Bu serbest okumalarda akademisyen; Kur'an-ı Kerim, hadis, tefsir, mitoloji, eski Türk edebiyatı, Hint-Arap-Fars hikâyeleri, Türk halk hikâyeleri, sanat tarihi, Osmanlı tarihi, İslâm tarihi, Batı tarihi, medeniyet tarihi gibi birçok konuda kendini geliştirmelidir.

SONUÇ ve TEKLİFLER

1. R. Wellek-A. Warren "Edebiyatta genel kaidelerin araştırılması teşebbüsleri daima akim kalmıştır."⁸⁰ der. Edebiyat araştırmalarında genel kaideleri ortaya koymak gerçekten de çok zordur. Zaten bu çalışmamız da genel kaideleri değil, bir nevi "Edebiyatta Araştırma Usulleri"ni genel hatlarıyla belirlemeyi ve bilimsel, objektif, kapsamlı, nitelikli bir araştırmanın özelliklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

2. Bu makalede değinilen bütün araştırma usul ve önerileri ilmin ruhuna aykırı olmayan çalışmalarda akademisyeni neticeye

⁸⁰ R. Wellek-A. Warren, "Edebiyat ve Edebiyat Araştırması", çev. Abdullah Uçman, *Fikir ve Sanatta Hareket*, 7. Devre, S. 15 (177), Mayıs 1980, s. 30.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

götürecek usul ve önerilerdir. Asıl olan ilmî metottur. İlimlerde zaman içinde bazı bilgiler değişmekte, bazı bilgilerin yanlışlığı ortaya çıkmakta ve eksik bilgiler yavaş yavaş giderilmekte; ancak bir tek şey değişmemektedir. Bilinçli bir araştırmacı için bu değişmeyecek şey bilimsel çalışma usulleridir. Bu sebeple edebiyat akademisyeninin edebiyat metodolojisini bilmesi şarttır. Bunun için söz gelişi “Tarih ve edebiyat dallarında yüksek lisans ve doktora yapacak öğrencilere, hiç olmazsa ders dönemlerinde, bu ilimlerin literatürü ve metodunu öğretmek gerekir.”⁸¹

3. Şerif Aktaş bir yazısında “Türk alimlerinin beşeri ilimlerde çözüm bekleyen bir metot ve bakış açısı sorunu vardır.”⁸² yargısında bulunmaktadır. Şerif Aktaş bu yargısında haklıdır, çünkü “Bugün Türk araştırmacılar, maalesef Batılı Türkologların eserlerinden alıntı yaptıkları zaman, onların eserlerini orijinallerinden okudukları ve çevirdikleri zaman kendilerini imtiyazlı hissetmektedirler. Yabancı Türkologların ürettikleri kitapların Türkçeye tercüme edilip acilen yayımlanmasına rağmen, Türkler tarafından yapılan yüzlerce, binlerce doktora tezi, sosyal bilimler enstitülerinin kitaplarında âdetâ terkedilmiş durumdadır. Türkiye’de yetişen on binlerce Türkoloji mezununun genel anlamda niteliksiz ve tüketici olmasına karşılık, Avrupa ve Amerika’da yetişen bir avuç Türkologun, nitelikli üretici olmasının sebebi nedir? Yalnız fen ve teknoloji bilimlerinde değil, sosyal bilimlerde de *nitelikli üretici* yetiştiremememizin sebebini, kişilerde değil, eğitim sisteminde aramak gerekir.”⁸³

4. “Yeni Türk Edebiyatı” hem üniversitelerimizde hem de üniversite dışında özellikle 1960’tan sonra çok çeşitli cepheleriyle incelenen bir bilim dalı olarak gelişmiştir/gelişmeye devam etmektedir.⁸⁴ Böyle olmakla birlikte tarih bilimi ile ilgili bugüne ka-

⁸¹ Necdet Öztürk, “Tarihçi ve Edebiyatçının Bazı Ortak Problemleri ve Çözüm Yolları”, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, S. 140, Eylül-Ekim 2002, s. 16.

⁸² Şerif Aktaş, “Türk Dünyası Edebiyat Tarihi Metodolojisi Üzerine”, **Bilig**, S. 5, Bahar 1997, s. 198.

⁸³ Menderes Coşkun, “Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimindeki Sorunlara Batı Üniversiteleri Temelinde Çözüm Önerileri”, **Millî Eğitim**, S. 169, Kış 2006, s. 58.

⁸⁴ Bk. Nurullah Çetin, “1960-2000 Yılları Arasında Türk Edebiyatında Eleştiri Çalışmaları”, **Hece** (Eleştiri Özel Sayısı), S. 77/78/79, Ma-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

dar birçok usul kitabı⁸⁵ yazıldığı halde, yeni Türk edebiyatı araştırmacılarının tecrübeyle elde ettikleri araştırma metotlarını ele alan, edebiyat araştırmalarında kullanılan kaynakların değerini tartışan ve alanın araştırma problemlerini ortaya koyan kitap çapında bir çalışma yapılmamıştır.⁸⁶ Yeni Türk edebiyatında da özellikle edebiyat tarihi araştırmalarında ve metin tahlilinde usul konulu kapsamlı bir çalışmaya ihtiyaç olduğu aşikârdır. Böyle bir eser alanın genç araştırmacılarının daha kısa zamanda metot fikrini edinmelerinin ve çalışmalarında daha çok verim almalarının yolunu açacaktır.

5. Son yüzyıl içinde Türk edebiyat tarihi, edebiyat tenkidi ve tahlili alanlarına giren yüzlerce alt mesele ve konuda yüzlerce kitap ve binlerce makale yazılmış olmakla birlikte özellikle genç araştırmacılara yol gösterecek metotlar hakkında kapsamlı ve ufuk

yıs/Haziran/Temmuz 2003, s. 167-184; Öner Yağcı, "1960'tan Günümüze Edebiyatımızda İnceleme ve Araştırma", **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Sempozyumu** (20-21-22 Kasım 1998), Kasım 1998, s. 373-394.

⁸⁵ Tarih anabilim dalında yazılan usul kitapları şunlardır:

1. A. Zeki Velidî Togan, **Târîhte Usûl**, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1950.
2. Mübahat Kütükoğlu, **Tarih Araştırmalarında Usûl**, Kubbealtı Neşriyat, 6. bs., İstanbul 1998.
3. Mertol Tulum, **Tarihî Metin Çalışmalarında Usul**, Deniz Kitabevi, İstanbul 2000.
4. Suraiya Faroqhi, **Osmanlı Tarihi Nasıl İncelenir?**, çev. Zeynep Altok, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001.
5. İsmail Özçelik, **Tarih Araştırmalarında Yöntem ve Teknikler**, Gündüz Eğitim Yayınları, Ankara 2001.
6. Gülçin Çandarlıoğlu, **Tarih Metodu (Araştırma-Yazma)**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 2003.
7. Tuncer Baykara, **Tarih Araştırma ve Yazma Metodu**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2007.

⁸⁶ Selami Ece'nin *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri* adlı çalışması "Eski Türk Edebiyatı" bilim dalı için hazırlanmış nitelikli bir metot kitabıdır. Yeni Türk Edebiyatı'nda da buna benzer, bilim dalının kendi dinamiklerinden yola çıkan kapsamlı bir çalışmaya ihtiyaç olduğu muhakkaktır. Bk. Selami Ece, **Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri**, Fenomen Yayınları, Erzurum 2007.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

açıcı çalışmalar pek yapılmamıştır.⁸⁷ Belki bu konuda en fazla düşünen, edebiyatın ilimleşmesi, edebiyat biliminin amaçları, Türk edebiyat biliminin sorunları üzerine en fazla kafa yoran kişi Sadık Tural olmuştur. Söz gelişi onun “Edebiyat Bilimi Kavramı ve Türkiye’deki Durumuna Dâir Notlar” başlıklı makalesi edebiyat bilimsinin amaçları ile bugüne kadar yapılmış olan yanlışlıklardan vazgeçerek edebiyat araştırmalarını yeni teklif ve tartışmalara açık hâle getirmenin sancılarını taşıyan bir çalışmadır.⁸⁸ Ancak Sadık Tural’ın bu makalede atıfta bulunulan bu yöndeki yazılarının da yeni edebiyatın metodolojisini tam anlamıyla sistemli ve sağlam temellere dayandırmaktan uzak olduğunu belirtmek gerekir. Diğer taraftan Fevziye Abdullah Tansel, *İyi ve Doğru Yazma Usûlleri* adlı kitabının III. cildinde “Modern Türk Edebiyatının Araştırılması Metodları” başlıklı bir yazı hazırlığı içinde olduğunu belirtir,⁸⁹ ancak Tansel’in bütün yayınları arasında bu adda veya bu adın içeriğine uygun herhangi bir yazı yer almamaktadır.⁹⁰ Sadık Tural, Fevziye Abdullah Tansel veya bir başka araştırmacı tarafından bugüne kadar bu başlığın çerçevesine uygun ve kapsamlı bir kitap hazırlanabilseydi, bu eser özellikle alanın genç araştırmacıları için usule yönelik temel başucu ve başvuru kaynağı olabilirdi. Şu anda okumakta olduğunuz bu yazı ise -temennim odur ki- bugüne kadar büyük oranda ihmal edilmiş olan metod çalışmalarına hız verecek, çok daha kapsamlı ve sistemli *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları Usulü* konulu makale ve kitapların yazılmasına vesile olacaktır.⁹¹

⁸⁷ Bu eksiklik konusunda Ömer Faruk Akün şu önemli tespitte bulunmuştur: “Edebiyat tarihimizde yeni metodlara gidilmek şöyle dursun, biz Lanson’un edebiyat tarihi için tesbit ettiği klasik, vazgeçilmez asgarî şartları bile henüz yerine getirebilmekten uzak bulunuyoruz.” Bk. “Bir Türk Edebiyatı Tarihi Yazmak Mümkün Müdür?”, *Dergâh*, C. 1, S. 1, 1990, s. 12-13.

⁸⁸ Sadık Tural, “Edebiyat Bilimi Kavramı ve Türkiye’deki Durumuna Dâir Notlar”, *Edebiyat Bilimine Katkılar*, Ecdad Yayınları, Ankara 1993, s. 9-25.

⁸⁹ Fevziye Abdullah Tansel, *İyi ve Doğru Yazma Usûlleri III*, 2. bs., Kubealtı Neşriyatı, İstanbul 1983, s. 461.

⁹⁰ Bk. İsmet Binark-Nejat Sefercioğlu, *Fevziye Abdullah Tansel Bibliyografyası*, Güven Matbaası, Ankara 1975.

⁹¹ Bu konuda bundan on sene önce yayınlanmış olan “Yeni Türk Edebiyatında Metod” başlıklı kitap bölümü için bk. Mehmet Önal, *En Uzun Asrın Hikâyesi 1 (Yeni Türk Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım)*, Akçağ Yayınları, An-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

6. Rıza Filizok, "Yeni Türk Edebiyatı" akademisyenlerinin terim kullanımında özen göstermek, statik ve dinamik araştırma yöntemlerinden aynı anda istifade etmek, edebiyata yakın bilim dallarının verilerinden faydalanmak, yeni teorilere açık olmak, Batı ve Doğu kaynaklarından yararlanmak konusunda sentezleyici bir yaklaşımı benimsemek ve bir taraftan da alanın dayandığı bilimsel temeller üzerine düşünmek ve bu temelleri araştırmak gibi çok önemli görevleri olduğunu belirtir.⁹² Bu görevlerden özellikle "alanın dayandığı bilimsel temeller üzerine düşünmek ve bu temelleri araştırmak" görevi çerçevesinde yapılacak araştırmalar "Yeni Türk Edebiyatı" bilim dalının doğru bir istikamette gelişmesi ve bu alanın genç akademisyenleri için çok önemli bir fonksiyon üstlenebilecektir. Bu çerçevede her akademisyen bilimsel çalışmaların niteliğini artırmak için çaba harcamalıdır.

BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAZMA YÖNTEMLERİ İLE İLGİLİ KAYNAKLAR

AÇIKGÖZ, Halil, *İlmî Araştırma Yazılarında Uyulacak Esaslar*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 1988.

AKMAN, Vedat-Uğur Özgöker, *Bilimsel Araştırma ve Çalışma Yöntemleri*, Der Yayınları, İstanbul 2007.

AL, Hamza, *Araştırma ve Yazma Metodolojisi*, Sakarya Kitabevi, Sakarya 2005.

AL, Hamza, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Sakarya Kitabevi, Sakarya 2007.

kara 1999, s. 138-200. Bu eserin genişletilmiş 3. baskısı için bk. Mehmet Önal, *Yeni Türk Edebiyatı (En Uzun Asrın Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım)*, Genişletilmiş 3. bs., Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s. 189-248.

⁹² Rıza Filizok, "Edebiyat Biliminin Temellendirilmesi Problemi İle İlgili Bazı Dikkatler", *Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni (12-13 Nisan 2001) / Bildiriler*, C. 1, Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yayınları, Kayseri 2001, s. 283-289.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

- ARIKAN, Rauf, *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara 2005.
- ARMAY, Ural, *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*, Der Yayınları, İstanbul 1998.
- ARSEVEN, Ali D., *Alan Araştırma Yöntemi*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara 2001.
- ARSLANTÜRK, Zeki, *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri*, Çamlıca Yayınları, İstanbul 2002.
- ATAÖV, Türkkaya, *Bilimsel Araştırma El Kitabı*, Alkım Yayınevi, İstanbul 2006.
- AZİZ, A., *Araştırma Yöntemleri-Teknikleri ve İletişim*, 2. bs., Turhan Kitabevi, Ankara 1994.
- BAL, Hüseyin, *Bilimsel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Isparta 2001.
- BALCI, Ali, *Sosyal Bilimlerde Araştırma*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2001.
- BALOĞLU, Burhan, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*, Der Yayınları, İstanbul 2006.
- BARZUN, Jacques-Graff, Henry F., *Modern Araştırmacı*, çev. Fatoş Dilber, TÜBİTAK Yayınları, Ankara 1996.
- Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2008.
- Bilimsel Araştırmada Etik ve Sorunları*, TÜBA Yayınları, Ankara 2002.
- Bilimsel Düşünce ve Araştırmada Etik*, Editör: Hülya Güven-Sedef Gidener, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir 2004.
- BİLKAN, Ali Fuat, *Yazarlık Atölyesi*, FM Yayınları, Ankara 2006.
- CEBECİ, Suat, *Bilimsel Araştırma ve Yazma Teknikleri*, Alfa Basım Yayım, İstanbul 2002.
- COLE, Arthur H.-Karl W. Bigelow, *Tez Hazırlama El Kitabı*, çev. Esat Tüze, İnkılâp Yayınları, 3. bs., İstanbul 2005.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

-
- DEMİRUTKU, Kürşad-Nebi Sümer-Türker Özkan, *Araştırma Teknikleri*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2007.
- DİNLER, Zeynel, *Bilimsel Araştırma ve E-Kaynaklar*, Ekin Kitabevi, Bursa 2006.
- DURA, Cihan, *Düşünme Araştırma Yazma*, Ekin Kitabevi Yayınları, Ankara 2005.
- ERKUŞ, Adnan, *Bilimsel Araştırma Sarmalı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005.
- ERTUĞRUL, Halit, *Bilimsel Araştırmada Yeni Teknikler*, Nesil Yayınları, İstanbul 2003.
- GÜLBAHAR, Kural-Muzaffer Üstdal, *Bilimsel Araştırma Nasıl Yapılır*, Beta Basım Yayım, İstanbul 1997.
- GÜLHAN, Tahsin, *Araştırma Teknikleri Bilimsel Araştırma ve Etkili Yazma Kitabı*, Risale Yayınları, İstanbul 2003.
- İSLÂM, Yücel, *Araştırma, Yazma ve Sunu Teknikleri-Yönlendirilmiş Çalışma I-II*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.
- KAPTAN, Saim, *Bilimsel Araştırma Teknikleri*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara 1977.
- KARASAR, Niyazi, *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2001.
- KARASAR, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2003.
- KARATAŞ, Birgül, *Araştırma Teknikleri*, Çağlayan Kitabevi, İstanbul 1984.
- KELEŞ, Ruşen, *Toplumbilimlerde Araştırma ve Yöntem*, TODAİE Yayınları, Ankara 1976.
- KUŞ, Elif, *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*, Anı Yayıncılık, Ankara 2003.
- ÖZDAMAR, Kazım, *Modern Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Kaan Kitabevi, Eskişehir 2003.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

- PAMUKÇU, Mahir-Sabri Dilmen, *Araştırma ve Bilimsel Yayınlarında Temel İlkeler*, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara 1967.
- POPPER, Karl R., *Bilimsel Araştırmanın Mantığı*, çev. İbrahim Turan-İlknur Aka, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1998.
- ROBERT, A. Day, *Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayınlanır?*,⁹³ çev. Gülay Aşkar Altay, TÜBİTAK Yayınları, 4. bs., 2000.
- SARAY, Mehmet, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri El Kitabı*, Çantay Kitabevi, İstanbul 2003.
- SEYİDOĞLU, Halil, *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*, Güzem Can Yayınları, İstanbul 2003.
- ŞENCAN, Hüner, *Sosyal ve Davranışsal Bilimlerde Bilimsel Araştırma*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.
- ŞENCAN, Hüner, *Sosyal ve Davranışsal Bilimlerde Bilimsel Araştırma Sürecinin Temel Öğeleri*, Kişisel Yayınları, 2006.
- ŞİMŞEK, Ümit, *Araştırma Teknikleri*, Morötesi Yayınları, 2003.
- TÜRKBAL, Aydın, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yazma Teknikleri*, Aktif Yayınevi, İstanbul 2003.
- TÜRKDOĞAN, Orhan, *Bilimsel Araştırma Metodolojisi*, Timaş Yayınları, İstanbul 2008.
- TÜTENGİL, Cavit Orhan, *Sosyal Bilimlerde Araştırma ve Metod*, Ayko Yayınları, İstanbul 1981.
- ÜSTDAL, K. Muzaffer, *Bilimsel Araştırma Kılavuzu*, Pelikan Yayıncılık, Ankara 2004.
- YILDIRIM, Ali-Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005.
- YILDIRIM, Engin ve diğerleri, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Sakarya Kitabevi, Adapazarı 2001.

⁹³ Bu kitabın tam metni için bk. <http://journals.tubitak.gov.tr/kitap/maknasyaz/index.html>

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

KAYNAKÇA

- “Prof. Dr. Sadık Tural İle Edebiyat Araştırmalarının Felsefî Zemini Üzerine Konuşmalar”, Ropörtaj: Ayfer Yılmaz, **Türk Edebiyatı**, C. 26, S. 292, Şubat 1998, ss. 6-8.
- “Prof. Dr. Şerif Aktaş’la Edebiyat-Edebî Eser ve Edebî Eseri İnceleme Tarzı Üzerine Bir Mülâkat”, Mülâkâtı Yapan: İsmail Çetişli, **Edebî Mülâkatlar**, Hazırlayan: Etem Çalık, Ötüken Yayınları, İstanbul 1993, ss. 363-369.
- AKTAŞ, Şerif, “Edebiyat İlmî ve Edebî Terminoloji Üzerine”, **Millî Kültür**, S. 45, Haziran 1984, ss. 20-23.
- AKTAŞ, Şerif, “Edebiyat Teorisi Üzerine”, **Türkiye Günlüğü**, S. 49, Ocak-Şubat 1998, ss. 87-91.
- AKTAŞ, Şerif, “Türk Dünyası Edebiyat Tarihi Metodolojisi Üzerine”, **Bilig**, S. 5, Bahar 1997, ss. 197-199.
- AKÜN, Ömer Faruk, “Bir Türk Edebiyatı Tarihi Yazmak Mümkün Müdür?”, **Dergâh**, C. 1, S. 1, 1990, ss. 12-13, 18-19.
- APAYDIN, Mustafa, **Osman Cemal Kaygılı’nın Hikâyeciliği**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2006.
- ASİLTÜRK, Bâki, “Üniversitelerde Türk Edebiyatı Öğretimi”, **Varlık**, S. 1158, Mart 2004, ss. 18-22.
- ATLANSOY, Kadir, “Edebî Metinlerin Tarih Kaynağı Olarak Değeri”, **Tarih Boyunca Türk Tarihinin Kaynakları Semineri**, 6-7 Haziran 1996, Bildiriler, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1997, ss. 15-25.
- AYDEMİR, Yaşar, “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, **Turkish Studies**, Volume: 2/3, Summer 2007, ss. 122-137.
- AYDIN, Hilal, “Öğrenci Gözüyle Türk Edebiyatı Eğitiminin Sorunları”, **Varlık**, S. 1159, Nisan 2004, ss. 68-72.
- AYDIN, Mehmet, “Dert Daima Mevânî’den Söyletir”, **Prof. Dr. Celâl Tarakçı Armağanı**, Birleşik Yayınları, Ankara 2008, ss. 24-26.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

- AYDIN, Mehmet, "Edebiyat Metnine Bakmak", **Prof. Dr. Mustafa Özbalcı Armağanı**, Birleşik Yayınları, Ankara 2008, ss. 65-71.
- AYTAÇ, Gürsel, "Edebiyat Eleştirisinin Bilimselliği Ne Kadar?", **Edebiyat Yazıları II**, Gündoğan Yayınları, Ankara 1991, ss. 33-35.
- AYTAÇ, Gürsel, **Genel Edebiyat Bilimi**, Papirüs Yayınları, İstanbul 1999.
- BAL, Mustafa, "Evet, Üniversitelerimizde Edebiyat ve Dil Eğitimi Eksik, Ama Neden Acaba?", **Varlık**, S. 1164, Eylül 2004, ss. 79-83.
- BANARLI, Nihat Sami, "Orhan Seyfi Orhon-Hayati, Şiiri ve Türkçesi", **Orhan Seyfi Orhon-Bütün Şiirleri**, Everest Yayınları, 2. bs., İstanbul 2008, ss. XI-XX.
- BAŞGİL, Ali Fuat, **Gençlerle Başbaşa**, Yağmur Yayınları, 27. bs., İstanbul 1994.
- BAYKARA, Tuncer, **Tarih Araştırma ve Yazma Metodu**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2007.
- BEAUD, Michel, **Tez Yazma Sanatı**, çev. Ayşe Meral, Söylem Yayınları, İstanbul 2001.
- BİLKAN, Ali Fuat, "Tarih Araştırmalarında Edebî Metinlerin Değeri ve Divanların Tarihiye Sundukları", **Yağmur**, C. 6, S. 23, Nisan-Mayıs-Haziran 2004, ss. 36-39.
- BİNARK, İsmet-Nejat Sefercioğlu, **Fevziye Abdullah Tansel Bibliyografyası**, Güven Matbaası, Ankara 1975.
- BİRAND, Kâmiran, "Manevî İlimler Metodu Olarak Anlama", **Kâmiran Birand Külliyyatı 1**, Akçağ Yayınları, Ankara 1998.
- BORGES, Jorge Luis, **Şu Şiir İşçiliği**, çev. Mukadder Erkan, De Ki Basım Yayın, Ankara 2007.
- CEYHAN, Âdem, "Türk Tarih ve Edebiyatı Araştırmalarında Usûl Üzerine", **Yeni Türkiye** (Türkoloji ve Türk Tarihi Araştırmaları Özel Sayısı I), Yıl: 8, S. 43, Ocak-Şubat 2002, ss. 429-439.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

-
- COŞKUN, Menderes, "Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimindeki Sorunlara Batı Üniversiteleri Temelinde Çözüm Önerileri", **Millî Eğitim**, S. 169, Kış 2006.
- CYR, Gilles, "Edebiyat ve Bilim", **Yönelişler**, C. 2, S. 13, Nisan 1982, ss. 37-43.
- ÇANDARLIOĞLU, Gülçin, **Tarih Metodu (Araştırma-Yazma)**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 2003.
- ÇETİN, Nurullah, "1960-2000 Yılları Arasında Türk Edebiyatında Eleştiri Çalışmaları", **Hece** (Eleştiri Özel Sayısı), S. 77/78/79, Mayıs/Haziran/Temmuz 2003, ss. 167-184.
- ÇETİŞLİ, İsmail, **Edebiyat Sanatı ve Bilimi**, Akçağ Yayınları, Ankara 2008.
- ÇIKLA, Selçuk, "Sosyal Bilimciler İçin Word'de Dizin Hazırlama", **Bilgi Dünyası**, C. 7, S. 1, Nisan 2006, ss. 114-120.
- DAĞLI, Yücel-Cumhure Üçer, **Tarih Çevirme Kılavuzu**, 5 C., Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1997.
- EBÜZZİYA, Ziyad, **Şinasi**, Yayına Hazırlayan: Hüseyin Çelik, İletişim Yayınları, İstanbul 1997.
- ECE, Selami, **Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri**, Fenomen Yayınları, Erzurum 2007.
- ECO, Umberto, **Yorum ve Aşırı Yorum**, çev. Kemal Atakay, 2. bs., Can Yayınları, İstanbul 1997.
- Edebiyat İlmi ve Problemleri Sempozyumu**, Gazi Sosyal Bilimler Araştırma ve Geliştirme Derneği, Ankara (23-25 Eylül 2003).
- ERDOĞAN, Kenan, "Edebî Eserlerden Tarih Belgesi Olarak Yararlanma: Dîvanlardaki Tarih Manzûmeleri", **Türkler**, C. 11, Türkiye Yayınları, Ankara 2002, ss. 708-717.
- FAROQHÎ, Suraiya, **Osmanlı Tarihi Nasıl İncelenir?**, çev. Zeynep Altok, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

- FİLİZOK, Rıza, "Bilim Hayatımızın Önündeki Engel: Terim Meselesi", <http://www.egedebyat.org/modules.php?name=News&file=article&sid=226>
- FİLİZOK, Rıza, "Çelişki Nedir?" <http://www.egedebyat.org/docs/533.pdf>
- FİLİZOK, Rıza, "Edebiyat Biliminin Temellendirilmesi Problemi İle İlgili Bazı Dikkatler", **Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni (12-13 Nisan 2001) / Bildiriler**, C. 1, Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yayınları, Kayseri 2001, ss. 283-289.
- GÖÇGÜN, Önder, **Namık Kemâl'in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, AKM Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.
- GÖKÇEK, Fazıl, **Bir Tartışmanın Hikâyesi: Dekadanlar**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2007.
- GÖKYAY, Orhan Şaik, **Destursuz Bağa Girenler**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2007.
- GÜMÜŞKILIÇ, Mehmet, "Osmanlı Türkçesi Metinlerinin Yeni Harflere Çevrilmesinde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları", **Akademik Araştırmalar Dergisi** (Osmanlı Özel Sayısı), Yıl: 2, S. 4-5, Ocak-Temmuz 2000, ss. 405-435.
- HORATA, Osman, "Kaynaklar", **Eski Türk Edebiyatı El Kitabı**, Grafiker Yayınları, 3. bs., Ankara 2005, ss. 17-50.
- http://fenedebyat.erzincan.edu.tr/userfiles/file/selcuk_cikla/Sosyal.pdf
- <http://journals.tubitak.gov.tr/kitap/maknasyaz/index.html>
- İPŞİROĞLU, Zehra, "Nasıl Bir Edebiyat Öğretimi?", **Varlık**, S. 1158, Mart 2004, ss. 13-17.
- KAPLAN, Mehmet, "Yeni Edebiyat Araştırma Usûlleri ve Ahmet Haşim'in Şiirinde Renkli Hayaller", **Fikir ve Sanatta Hareket**, 7. Devre, S. 11-12 (173-174), Ocak-Şubat 1980, ss. 30-34.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

-
- KERMAN, Zeynep, "Mehmet Kaplan ve Tenkit", **Hece** (Eleştiri Özel Sayısı), S. 77/78/79, Mayıs/Haziran/Temmuz 2003, ss. 628-629.
- KOLCU, Ali İhsan, "Edebiyat Araştırmalarında Usûl Konusunda Örnek Bir Eser Olarak «Harâbat Karşısında Namık Kemal»", **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S. 5, Sivas 1997, ss. 81-83.
- KOLCU, Hasan, **Türk Edebiyatında Hece-Aruz Tartışmaları**, Akçağ Yayınları, 2. bs., Ankara 2007.
- KORTANTAMER, Tunca, "Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlılıkları", **Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi**, S. 7, İstanbul 1993, ss. 337-365.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, "Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl", **Edebiyat Araştırmaları 1**, Akçağ Yayınları, 4. bs., Ankara 2004, ss. 27-63.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat, **Tarih Araştırmalarında Usûl**, Kubbealtı Neşriyat, 6. bs., İstanbul 1998.
- LANSON, Gustave, **İlimlerde Usul: Edebiyat Tarihi**, çev. Yusuf Şerif, Remzi Kitabevi, İstanbul 1937.
- MORAN, Berna, **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri**, Cem Yayınları, İstanbul 1994.
- MUALLİM NACİ, "Beşir Fuad Beyefendi'ye", **İntikâd**, Mahmud Bey Matbaası, İstanbul 1304, ss. 85-101.
- MÜTERCİM ÂSİM EFENDİ, **Burhân-ı Katı**, Hazırlayanlar: Mürsel Öztürk-Derya Örs, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.
- OĞUZERTEM, Süha, "Üniversitelerde Türk Edebiyatı Eğitimi: Sorunlar ve Çözümler", **Varlık**, S. 1158, Mart 2004, ss. 4-12.
- ÖNAL, Mehmet, **En Uzun Asrın Hikâyesi 1 (Yeni Türk Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım)**, Akçağ Yayınları, Ankara 1999, s. 138-200.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

- ÖNAL, Mehmet, **Yeni Türk Edebiyatı (En Uzun Asrın Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım)**, Genişletilmiş 3. bs., Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s. 189-248.
- ÖNAL, Mehmet, **Yusuf Ziya Ortaç/Hayatı-Sanatı-Eserleri**, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2008.
- ÖZBALCI, Mustafa, "Şiire ve Şâire Dair Bazı Notlar", **Kültür Köprüsü**, Akçağ Yayınları, Ankara 2000, ss. 85-105.
- ÖZÇELİK, İsmail, **Tarih Araştırmalarında Yöntem ve Teknikler**, Gündüz Eğitim Yayınları, Ankara 2001.
- ÖZTÜRK, Necdet, "Tarihçi ve Edebiyatçının Bazı Ortak Problemleri ve Çözüm Yolları", **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, S. 140, Eylül-Ekim 2002, ss. 11-16.
- POLAT, Nâzım H., **Rûbab Mecmuası ve II. Meşrutiyet Dönemi Türk Kültür, Edebiyat Hayatı**, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.
- Prof. Dr. Celâl Tarakçı Armağanı**, Birleşik Yayınları, Ankara 2008.
- Prof. Dr. Mustafa Özbacı Armağanı**, Birleşik Yayınları, Ankara 2008.
- SAĞLIK, Şaban, "Şerhten Eleştiriye", **Hece** (Eleştiri Özel Sayısı), S. 77/78/79, Mayıs/Haziran/Temmuz 2003, ss. 383-400.
- SARTRE, Jean-Paul, **Edebiyat Nedir**, çev. Bertan Onaran, Can Yayınları, İstanbul 2005.
- SÜTÇÜ, Tefik, "Sosyal Bilimlerde Araştırma Kaynağı Olarak Almanaklar, Sâlnâmeler ve Yıllıklar", **İlmî Araştırmalar**, S. 18, Güz 2004, ss. 79-92.
- ŞÜKUN, Ziya, **Farsça-Türkçe Lügat/Gencîne-i Güftâr (Fehengi Ziya)**, C. 2, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1984.
- TANSEL, Fevziye Abdullah, "Sanat ve İlim Eserlerinin Tenkidi", **Kubbealtı Akademi Mecmuası**, C. 12, S. 3, Temmuz 1983, ss. 63-69.
- TANSEL, Fevziye Abdullah, **İyi ve Doğru Yazma Usûlleri III**, 2. bs., Kubealtı Neşriyatı, İstanbul 1983.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

-
- TARLAN, Ali Nihad, **Edebiyat Meseleleri**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1981.
- TAŞ, Songül, **Necati Cumalı ve Oyunları**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001.
- TODOROV, Tzvetan, **Poetikaya Giriş**, çev. Kaya Şahin, Metis Yayınları, İstanbul 2001.
- TOGAN, A. Zeki Velidî, **Târihte Usûl**, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1950.
- TÖKEL, Dursun Ali, “«Edebiyat Yapma» Diyenlerin Edebiyat Eğitimi ve Öğretimine Dair”, **Varlık**, S. 1161, Haziran 2004, ss. 59-65.
- TULUM, Mertol, **Tarihî Metin Çalışmalarında Usul**, Deniz Kitabevi, İstanbul 2000.
- TURAL, Sadık, “Edebî Hâdiseye Yaklaşmak veyâ Yokuşu Tırmanmaya Hazırlık”, **Zamânın Elinden Tutmak**, Ecdad Yayınları, 2. bs., Ankara 1991, ss. 63-81.
- TURAL, Sadık, “Edebiyat Bilimi Kavramı ve Türkiye’deki Durumuna Dâir Notlar”, **Edebiyat Bilimine Katkılar**, Ecdad Yayınları, Ankara 1993, ss. 9-25.
- TURAL, Sadık, “Edebiyat Sahasının İlimleşmesi”, **Zamânın Elinden Tutmak**, Ecdad Yayınları, 2. bs., Ankara 1991, ss. 10-33.
- TURAL, Sadık, “Tarihçinin Edebiyat Dünyasından Alması Gerekenler veya Metoda Âit Düşünceler”, **Edebiyat Bilimine Katkılar**, Ecdad Yayınları, Ankara 1993, ss. 27-45.
- TÜRİNAY, Necmettin, “Edebî Tenkid ve Yöntem Arayışları”, **Kültür, Dil ve Sanata Dair**, Akçağ Yayınları, Ankara 1996, ss. 125-132.
- UNAT, Faik Reşat, **Hicrî Tarihleri Miladî Tarihe Çevirme Kılavuzu**, 7. bs., Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1994.
- UŞAKLIGİL, Halid Ziya, **Mai ve Siyah**, Yayına Hazırlayan: Enfel Doğan, Özgür Yayınları, İstanbul 2008.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

- ÜNVER, A. Süheyl, "Gazetecilik ve Kültür Hayatı", **Yıllık Gazetecilik Enstitüsü Dergisi**, S. 2, Kasım 1961, ss. 196-198.
- WELLEK, R.-A. Warren, "Edebiyat ve Edebiyat Araştırması", çev. Abdullah Uçman, **Fikir ve Sanatta Hareket**, 7. Devre, S. 15 (177), Mayıs 1980, ss. 28-32.
- WELLEK, Rene-Austin Warren, **Edebiyat Biliminin Temelleri**, çev. Ahmet Edip Uysal, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1983.
- YAĞCI, Öner, "1960'tan Günümüze Edebiyatımızda İnceleme ve Araştırma", **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Sempozyumu** (20-21-22 Kasım 1998), Kasım 1998, ss. 373-394.
- YUSUF ZİYA, "İklîl-i Şöhret", **İçtihad**, S. 100, 3 Nisan 1330/16 Nisan 1914, s. 2266.